

„ANALIZA SZKÓŁ PODSTAWOWYCH, KTÓRE OSIĄGAJĄ NAJSŁABSZE WYNIKI EDUKACYJNE W SKALI REGIONU”

Badanie przeprowadzone na podstawie wyników egzaminów zewnętrznych osiąganych przez szkołę lub placówkę systemu oświaty w ramach konkretnych przedmiotów na rzecz kształcenia kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy i właściwych postaw / umiejętności wraz z wyodrębnieniem danych dotyczących Obszarów Strategicznej Interwencji – obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych.

Dokument opracowany na potrzeby realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

Kielce, CZERWIEC 2017

Obserwatorium Rozwoju Regionalnego
Departament Polityki Regionalnej
Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego

Spis treści

Wstęp	2
1. System edukacji w Polsce.....	2
1.1.Regulacje prawne systemu edukacji.....	3
1.2. Wychowanie przedszkolne.....	5
1.3. Publiczne wydatki na oświatę i wychowanie.....	6
1.4. Wybór treści nauczania.....	6
1.5. Ocena, promocja i kwalifikacje.....	6
1.6. Kształcenie ponadobowiązkowe / szkolnictwo średnie II stopnia.....	8
1.7. Programy i treści nauczania.....	8
1.8. Ocena promocja i kwalifikacje.....	8
2. Regulacje prawne systemu edukacji i koncepcja szkolnictwa na poziomie podstawowym w porozumieniach międzynarodowych oraz dokumentach europejskich, krajowych i regionalnych.....	9
2.1. Dokumenty i porozumienia międzynarodowe.....	9
2.1.1. Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju.....	9
2.1.2. Europa 2020 strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju.....	10
2.2. Dokumenty krajowe.....	10
2.2.1. Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.....	10
2.2.2. Umowa partnerstwa.....	12
2.2.3. Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2020.....	12
3. Obszary Strategicznej Interwencji.....	13
4. Szkolnictwo podstawowe w Województwie Świętokrzyskim.....	15
4.1. Liczba szkół podstawowych, uczniów i etatów w Województwie Świętokrzyskim... 15	
4.2. Wyniki sprawdzianu na zakończenie 6-ej klasy szkoły podstawowej w poszczególnych gminach.....	17
Powiat buski.....	19
Powiat jędrzejowski.....	20
Powiat kazimierski.....	21
Powiat kielecki.....	21
Powiat konecki.....	23
Powiat opatowski.....	24
Powiat ostrowiecki.....	25
Powiat pińczowski.....	26
Powiat sandomierski.....	26
Powiat skarżyski.....	27
Powiat starachowicki.....	28
Powiat staszowski.....	29
Powiat włoszczowski.....	30
Powiat m. Kielce.....	31
5. Wnioski	32
6. Bibliografia.....	36

WSTĘP

Edukacja, z łaciny *educatio* - wychowanie, wykształcenie, czyli ogół procesów i oddziaływań, których celem jest zmienianie ludzi, przede wszystkim dzieci i młodzieży, stosownie do panujących w danym społeczeństwie ideałów i celów wychowawczych. Pojęcie edukacji jest związane z wychowaniem i z wykształceniem człowieka we wszystkich fazach rozwojowych. Te dwa pojęcia edukacyjne są ściśle związane z nauką pedagogiczną, która odpowiedzialna jest za prawidłowy i zharmonizowany proces edukacji społeczeństwa. Edukacja, zatem jest bardzo ważną inwestycją społeczną i gospodarczą. Wiedza i wykształcenie oraz kompetencje ludzi stają się jednymi z ważniejszych wartości współczesnej cywilizacji informacyjnej oraz społeczeństw opartych na wiedzy¹.

Edukacja jest wartością samą w sobie, ale także instrumentem i narzędziem zmian społecznych oraz rozumienia świata, czy też kierowania sobą i uczestnictwa w życiu wspólnoty. Powinna też uwzględniać współczesne formy dostępu do wiedzy, ich zalety i wady oraz spełniać rolę wskazówki w natłoku informacji, nierzadko nierzetelnych, ale także czasami szczątkowych, nieprecyzyjnych, czy też fałszywych. Dodatkowo rolą edukacji jest dostosowanie ucznia do ciągłego pogłębiania wiedzy, aktualizowania jej, ponieważ wiedza podstawowa zdobyta we wczesnych etapach kształcenia nie pozostaje aktualna przez całe życie. W ten sposób rozumiane kształcenie nawiązuje pośrednio do czterech filarów edukacji zawartych w raporcie dla UNESCO: uczyć się, aby wiedzieć, uczyć się, aby działać, uczyć się, aby żyć wspólnie, uczyć się, aby być². Nowoczesne podejście do edukacji wymaga szerokiego wprowadzania do programów nauczania umiejętności korzystania z komputera i Internetu oraz szerokiej rozbudowy nauczania języków obcych, zapewnienia większej elastyczności kształcenia w dostosowaniu do potrzeb rynku pracy, wprowadzenia nowych i rozszerzenia istniejących form kształcenia i odnawiania kwalifikacji osób dorosłych oraz doskonalenia kwalifikacji kadr nauczycielskich w systemie kształcenia ustawicznego. Należy zwrócić również uwagę na wyrównywanie startu szkolnego oraz szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

1. SYSTEM EDUKACJI W POLSCE

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej formułuje podstawowe zasady edukacji, to jest: każdy ma prawo do edukacji, edukacja jest obowiązkowa do ukończenia 18. roku życia, edukacja w szkołach publicznych jest bezpłatna, rodzice mają prawo wyboru dla swojego dziecka innej szkoły niż publiczna, obowiązkiem organów państwa jest zapewnienie obywatelom powszechnego i równego dostępu do kształcenia.

---

¹ <https://pl.wikipedia.org/wiki/Edukacja>

² Edukacja: jest w niej ukryty skarb, Raport dla UNESCO Międzynarodowej Komisji do Spraw Edukacji dla XXI wieku pod przewodnictwem Jacques'a Delorsa, http://www.unesco.pl/fileadmin/user_upload/pdf/4_Filary_Raport_Delorsa.pdf

Funkcjonowanie polskiego systemu edukacji w dużej mierze zależy od jego charakterystycznych elementów, do których zaliczyć można m. in.: prymat szkolnictwa publicznego nad prywatnym, system egzaminów zewnętrznych na zakończenie szkoły podstawowej i szkoły średniej I i II stopnia, specyficzną pozycję zawodową nauczycieli, regulowaną Kartą Nauczyciela, która określa zasady zatrudniania, wynagradzania i ścieżkę awansu zawodowego, połączenie elementów centralizacji (Minister Edukacji Narodowej oraz Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego) i decentralizacji administrowania placówkami edukacyjnymi (jednostki samorządu terytorialnego).

Szkoły w Polsce dzielą się na publiczne i niepubliczne. Szkoły niepubliczne obejmują szkoły społeczne, szkoły związków wyznaniowych oraz szkoły prywatne, które mogą być finansowane z czesnego wnoszonego przez rodziców uczniów, a także z innych źródeł, np. dotacji prywatnych przedsiębiorstw, czy fundacji. Szkoły niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych mają prawo do subwencji oświatowej równej tej przyznawanej szkole publicznej. W polskim systemie edukacji oddzielono obowiązek szkolny od obowiązku nauki. Pierwszy z nich dotyczy dzieci i młodzieży w wieku 7-15 lat, drugi zaś odnosi się do młodzieży w wieku 15-18 lat. Obowiązek szkolny zakłada uczęszczanie do placówki szkolnej w wymaganym okresie, a obowiązek nauki może być realizowany zarówno w formie szkolnej, jak i pozaszkolnej, np. w ramach przygotowania zawodowego u pracodawcy. Obowiązkowy jest również rok przygotowania przedszkolnego dla dzieci 6-letnich. W roku szkolnym 2015/16 aż 94,6 % proc. uczniów realizujących obowiązek szkolny uczęszczało do szkół publicznych prowadzących bezpłatną naukę w ramach podstawy programowej³.

1.1. Regulacje prawne systemu edukacji

W ciągu ostatniego ćwierćwiecza podejmowano więcej niż kilka prób reformowania systemu edukacji w Polsce. Reformowanie edukacji to zadanie trudne, długofalowe, kosztowne i ryzykowne. Jego skutki zaś będą widoczne długoterminowo i odczuje je co czwarty Polak⁴, bo taka właśnie część społeczeństwa dzisiaj uczy się lub studiuje, nie licząc osób korzystających z edukacji pozaszkolnej.

Od roku szkolnego 1999/2000 wprowadzano sukcesywnie reformę ustroju szkolnego, która w powiązaniu z nowym podziałem terytorialnym kraju doprowadziła do decentralizacji w zakresie zarządzania oświatą. Obecnie niemal wszystkie publiczne szkoły i placówki oświatowe są prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego: gminy, powiaty i województwa, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r., Nr 256 poz. 2572 z późn. zm.). Zadaniem własnym gminy jest zakładanie i prowadzenie publicznych przedszkoli (w tym przedszkoli specjalnych), szkół podstawowych i gimnazjów (bez szkół podstawowych i gimnazjów specjalnych). Zadaniem powiatu jest zakładanie i prowadzenie specjalnych szkół podstawowych, specjalnych gimnazjów oraz

³ „Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2015/2016”, GUS, Warszawa, 2016.

⁴ BDL

specjalnych szkół ponadgimnazjalnych (trzyletnich liceów ogólnokształcących, trzyletnich zasadniczych szkół zawodowych, czteroletnich techników, szkół sportowych i mistrzostwa sportowego), a także młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych oraz specjalnych ośrodków wychowawczych, placówek pracy pozaszkolnej (pałaców młodzieży, młodzieżowych domów kultury itp.) i innych placówek oświatowo-wychowawczych. Zadaniem własnym samorządu województwa jest zakładanie i prowadzenie szkół i placówek o znaczeniu regionalnym lub ponadregionalnym, zgodnie z art. 5, ust. 6a ustawy o systemie oświaty. W roku szkolnym 2001/2002 po raz pierwszy w pełnej strukturze organizacyjnej (obejmującej trzy klasy) działały gimnazja. W roku szkolnym 2002/2003 rozpoczął się II etap reformy ustroju szkolnego. Pierwsi absolwenci gimnazjów kontynuowali naukę w nowoutworzonych szkołach ponadgimnazjalnych (zasadniczych szkołach zawodowych, liceach ogólnokształcących, liceach profilowanych i technikach). Od roku szkolnego 2004/2005, w wyniku wdrażania kolejnego etapu reformy oświatowej, rozpoczęły działanie dwuletnie uzupełniające licea ogólnokształcące i trzyletnie technika uzupełniające.

Zgodnie z założeniami organizacyjnymi reformy ustroju szkolnego, z dniem 1 września 2002 r. organy prowadzące dotychczasowe szkoły zasadnicze oraz szkoły średnie na podbudowie szkoły podstawowej dla młodzieży przekształciły je w nowe typy szkół ponadgimnazjalnych.

Od roku szkolnego 2012/2013, zgodnie z przyjętymi w 2011 roku kolejnymi zmianami w ustawie o systemie oświaty wstrzymany został nabór do pierwszych klas liceów profilowanych (dla młodzieży i dorosłych), uzupełniających liceów ogólnokształcących (dla młodzieży i dorosłych), uzupełniających techników dla młodzieży oraz techników i zasadniczych szkół zawodowych dla dorosłych, a od roku szkolnego 2013/2014 także techników uzupełniających dla dorosłych. Szkoły te są stopniowo likwidowane lub przekształcane w licea ogólnokształcące dla dorosłych. W roku szkolnym 2015/2016 funkcjonowały już jedynie technika uzupełniające dla dorosłych. W celu wypełnienia luki w szkolnictwie zawodowym dla dorosłych powstała możliwość kształcenia się na kwalifikacyjnych kursach zawodowych. Kursy te prowadzone są w szkołach oferujących kształcenie dzienne w określonych zawodach oraz w centrach kształcenia praktycznego i ustawicznego. Od roku szkolnego 2012/2013, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 roku w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego⁵, zawody zostały przypisane do jednej z trzech grup kwalifikacji. Zostały one opisane, jako zestaw oczekiwanych efektów kształcenia, których osiągnięcie potwierdza świadectwo wydane przez okręgową komisję egzaminacyjną, po zdaniu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie tej kwalifikacji.

W związku z wprowadzoną w 1999 r. reformą ustroju szkolnego oraz kolejnymi zmianami w ciągu kolejnych lat, analizując dane statystyczne nt. systemu oświaty, należy

---

⁵ Dz. U. 2012, nr 0, poz.7.

brać pod uwagę wpływ tych zmian, a w szczególności: przejście z 8 klas na 6 klas szkoły podstawowej, powstawanie kolejnych klas gimnazjów (3 klasy), klas szkół ponadgimnazjalnych, stopniowe zanikanie klas szkół ponadpodstawowych starego typu (zakończone w roku szkolnym 2010/2011) oraz trwający nadal proces likwidacji niektórych typów szkół ponadgimnazjalnych. Wpływ wyżej wymienionych zmian jest widoczny w kolejnych latach szkolnych po wdrożeniu reformy m. in. w zakresie liczby uczniów i absolwentów odpowiednich szkół na różnych poziomach nauki.

Zgodnie z ustawami podpisanymi przez Prezydenta RP (Ustawa z dn. 14.12.2016 r. – Prawo oświatowe Dz. U. poz. 59), została wprowadzona kolejna reforma systemu oświaty, zmiany te zaczną się 1 września 2017 r., a zakończą w roku szkolnym 2022/2023. Od 1 września 2017 r. uczniowie kończący klasę VI szkoły podstawowej staną się uczniami VII klasy szkoły podstawowej. Rozpocznie się tym samym stopniowe wygaszanie gimnazjów. W roku szkolnym 2018/2019 gimnazja opuści ostatni rocznik dzieci z klas III. Docelowa struktura szkolnictwa będzie obejmowała: 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią branżową szkołę I stopnia, 3-letnią szkołę specjalną przysposabiającą do pracy, 2-letnią branżową szkołę II stopnia oraz szkołę policealną.

1.2. Wychowanie przedszkolne

W latach przed rokiem 1999 pierwszym etapem edukacji w Polsce była ośmioletnia szkoła podstawowa, zaś po jej ukończeniu można było starać się o przyjęcie do szkół ponadpodstawowych: średnich ogólnokształcących, średnich zawodowych bądź trzyletnich szkół zawodowych. Przed rokiem szkolnym 2011/2012 dzieci w wieku 6 lat obowiązkowo kończyły tzw. oddział przedszkolny, przygotowujący do nauki w szkole podstawowej. Do roku szkolnego 2015/2016, zgodnie z art. 14 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. (Dz. U. z 2004, nr 256, poz. 2572 ze zm.)⁶, obowiązek kształcenia przedszkolnego rozpoczynał się z początkiem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym, dziecko kończyło 5 lat. Oddziały, do których uczęszczały dzieci 5- i 6-letnie nazywane były zwyczajowo „zerówkami”. Szkoły podstawowe również posiadały oddziały przedszkolne. O posłaniu dzieci w wieku 3 – 4 lat do przedszkola decydują rodzice. Pozostawanie dzieci w przedszkolu dłużej niż 5 godzin podlega już opłacie. Od września 2013 roku wysokość opłat nie może jednak przekraczać 1 zł za każdą dodatkową godzinę, także godzinę zajęć nadobowiązkowych. Zgodnie z ustawą⁷, od roku szkolnego 2016/2017 obowiązkiem szkolnym są objęte dzieci od 7 roku życia. Dziecko 6-letnie ma prawo do rozpoczęcia nauki w pierwszej klasie szkoły podstawowej o ile korzystało z wychowania przedszkolnego w roku

⁶ USTAWA z dnia 13 czerwca 2013 r., poz. 82 o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw Warszawa, dnia 18 lipca 2013 r.,

⁷ USTAWA z dnia 20 lutego 2015 r., poz. 357 o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw, Warszawa, dnia 16 marca 2015 r.

szkolnym poprzedzającym rok szkolny, w którym ma rozpocząć naukę w szkole. Jeśli dziecko 6–letnie nie uczęszczało do przedszkola, rodzice również mogą zapisać je do pierwszej klasy. W takim przypadku niezbędna jednak jest opinia z poradni psychologiczno–pedagogicznej o możliwości rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej.

1.3. Publiczne wydatki na oświatę i wychowanie

Wydatki publiczne na oświatę i wychowanie⁸ (z budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego) w 2015 r. wyniosły 66,0 mld zł, co stanowiło 3,7% PKB⁹. Część oświatowa subwencji ogólnej, przekazywanej szkołom za pośrednictwem jednostek samorządu terytorialnego, wyniosła 40,4 mld zł, ponadto oprócz tej subwencji z budżetu państwa przeznaczono 3,3 mld zł na oświatę i wychowanie oraz edukacyjną opiekę wychowawczą. Środki z budżetów jednostek samorządu terytorialnego na oświatę i wychowanie¹⁰ (łącznie ze środkami otrzymanymi z budżetu państwa) w kwocie 64,3 mld zł przeznaczono głównie na funkcjonowanie szkół podstawowych – 20,4 mld zł (tj. 31,7 %), gimnazjów – 10,2 mld zł (tj. 15,9%), przedszkoli (łącznie z oddziałami przedszkolnymi w szkołach podstawowych i innymi formami wychowania przedszkolnego) – 9,6 mld zł (tj. 14,8%), szkół zawodowych (łącznie ze szkołami artystycznymi) – 7,0 mld zł (tj. 10,9%), liceów ogólnokształcących – 4,2 mld zł (tj. 6,5%).

1.4. Wybór treści nauczania

Kanon programowy nauczania w szkole podstawowej oraz gimnazjalnej jest taki sam dla wszystkich uczniów i powstaje na szczeblu centralnym. Natomiast, szkoły i nauczyciele mają prawo korzystać z podręczników z listy zatwierdzonej przez MEN, a także samodzielnie decydować o metodach nauczania i oceny, o wprowadzaniu innowacyjnych metod nauczania i wyborze programów nauczania lub opracowywać programy autorskie. Zestaw programów obowiązujących w szkole zatwierdza dyrektor. Na skutek wprowadzanych zmian w systemie oświaty od 01 września 2017 r. kanon programowy zostanie dostosowany do nowych wymogów programowych.

1.5. Ocena, promocja i kwalifikacje

---

⁸ Dział 801 „Oświata i wychowanie” oraz dział 854 „Edukacyjna opieka wychowawcza” wg Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z dn. 12 marca 2010 r.) z późniejszymi zmianami.

⁹ PKB – szacunek wstępny.

¹⁰ Dział 801 „Oświata i wychowanie” oraz dział 854 „Edukacyjna opieka wychowawcza” wg Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. z dn. 12 marca 2010 r.) z późniejszymi zmianami.

Każda szkoła podstawowa i gimnazjalna decyzją rady pedagogicznej zatwierdza Wewnątrzszkolny System Oceniania i Przedmiotowe Systemy Oceniania. Po zakończeniu I etapu edukacji uczeń podlegał ocenie zewnętrznej w postaci sprawdzianu szóstoklasistów – na zakończenie 6-letniej szkoły podstawowej (uczniowie w wieku 12/13 lat). W klasie VI do roku szkolnego 2015/2016 włącznie uczniowie przystępowali do sprawdzianu poziomu wiedzy i umiejętności, który był jednakowy dla wszystkich uczniów. O kontynuacji nauki w gimnazjum nie decydowały wyniki i ocena z tego sprawdzianu, a jedynie przystąpienie do niego, a więc nie spełniał on funkcji selekcyjnej, miał jednakże charakter powszechny i był obowiązkowy. Po ukończeniu II-ego etapu nauki uczeń przystępuje do egzaminu gimnazjalnego – na zakończenie 3-letniego gimnazjum (uczniowie w wieku 16 lat). Egzamin ten, tak jak i wcześniejsza forma oceny zewnętrznej, również jest powszechny i obowiązkowy.

Począwszy od roku 2012 egzamin jest dostosowany do nowej podstawy programowej i opiera się na wymaganiach w niej zawartych. W przeciwieństwie do wcześniejszej formy oceny zewnętrznej, której podlegali uczniowie na zakończenie 6-ej klasy szkoły podstawowej, jego wyniki wraz z końcową oceną osiągnięć uczniów potwierdzonych na świadectwie ukończenia gimnazjum mogą decydować o przyjęciu ich do szkół średnich II stopnia. Ustawa zmieniająca system oświaty przewiduje stopniowe i ewolucyjne wygaszanie gimnazjów. W roku szkolnym 2017/2018 nie będzie przeprowadzane postępowanie rekrutacyjne do klasy I gimnazjum, a z dniem 1 września 2017 r. zlikwidowana zostanie klasa I, zaś w latach następnych kolejne klasy dotychczasowego gimnazjum. Od dnia 1 września 2017 r. zespół szkół, w skład którego wchodzi jedynie dotychczasowa sześciolletnia szkoła podstawowa i dotychczasowe gimnazjum stanie się z mocy ustawy ośmioletnią szkołą podstawową. W roku szkolnym odpowiednio 2017/2018 i 2018/2019 w przekształconej szkole podstawowej, prowadzone będą także klasy dotychczasowego gimnazjum, aż do czasu wygaszenia kształcenia. Od roku szkolnego 2018/2019 w ostatniej klasie 8-letniej szkoły podstawowej będzie przeprowadzany egzamin ósmoklasisty. W latach szkolnych 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021 egzamin ósmoklasisty przeprowadzany będzie z języka polskiego, języka obcego nowożytnego i matematyki. Od roku szkolnego 2021/2022 z przedmiotów: język polski, matematyka, język obcy nowożytny oraz jeden z przedmiotów do wyboru spośród: biologii, chemii, fizyki, geografii, historii. Egzamin będzie przeprowadzany na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla ośmioletniej szkoły podstawowej. Wyniki egzaminu będą przedstawiane w procentach i na skali centylowej. Przystąpienie do egzaminu będzie obowiązkowe, uzyskane wyniki nie będą miały wpływu na ukończenie szkoły, natomiast będą stanowić jedno z kryteriów rekrutacji do szkoły ponadpodstawowej. Zasady organizacji i przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty, dotyczące m. in. warunków zwalniania uczniów z obowiązku przystąpienia do egzaminu, dostosowania warunków i formy przeprowadzania egzaminu, możliwości wglądu do sprawdzonej i ocenionej pracy egzaminacyjnej, będą analogiczne do rozwiązań funkcjonujących na obecnie przeprowadzanym egzaminie gimnazjalnym.

1.6. Kształcenie ponadobowiązkowe/szkolnictwo średnie II stopnia

Po zakończeniu edukacji na poziomie gimnazjum, a po zmianie systemu oświaty, po ukończeniu ośmioletniej szkoły podstawowej, uczniowie mogą wybrać typ kształcenia ponadpodstawowego / ponadgimnazjalnego. Kryteria przyjęć kandydatów odpowiednio wcześniej określa i niezależnie ogłasza każda placówka. Dotychczasowe trzyletnie liceum ogólnokształcące z dniem 1 września 2019 r. stanie się czteroletnim liceum ogólnokształcącym. 1 września 2020 r. rozpocznie się stopniowe wygaszanie trzyletniego liceum ogólnokształcącego. W roku szkolnym 2020/2021 nie będzie prowadzone już postępowanie rekrutacyjne do klasy I dotychczasowego trzyletniego liceum ogólnokształcącego. Do czasu ukończenia cyklu kształcenia, czyli do dnia 31 sierpnia 2022 r. w oddziałach dotychczasowego trzyletniego liceum uczyć się będą ostatni absolwenci wygaszonego gimnazjum. W latach szkolnych 2019/2020–2021/2022 w czteroletnim liceum ogólnokształcącym będą prowadzone klasy dotychczasowego trzyletniego liceum ogólnokształcącego.

1.7. Programy i treści nauczania

Na poziomie szkolnictwa średniego II stopnia również obowiązuje podstawa programowa, która jest przygotowywana przez MEN dla każdego typu szkoły i do każdego przedmiotu. Przedmioty nauczane są na poziomie podstawowym lub rozszerzonym (uczeń wybiera 2 – 4 przedmiotów „rozszerzonych”). Nauczyciele wybierają podręczniki i programy z listy zaakceptowanej przez Ministerstwo, mogą samodzielnie decydować o metodach nauczania i oceny, a także przedłożyć dyrekcji danej placówki celem zatwierdzenia autorskie programy nauczania.

1.8. Ocena, promocja i kwalifikacje

Ocena wiedzy i umiejętności uczniów w ciągu roku nie jest jednolita w skali kraju. Rada Pedagogiczna w każdej placówce przyjmuje swój własny, wewnętrzny system oceniania oraz poszczególne przedmiotowe systemy oceniania. Ocena zewnętrzna jest ujednolicona w formie następujących egzaminów: egzaminu maturalnego, uprawniającego do ubiegania się o przyjęcie na studia, składającego się z dwóch części: zewnętrznego egzaminu pisemnego (przygotowywanego i ocenianego przez zewnętrzne komisje egzaminacyjne) i wewnętrznego egzaminu ustnego (ocenianego przez nauczycieli szkolnych), egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie, który jest oceną poziomu opanowania przez ucznia wiedzy i umiejętności z zakresu konkretnych kwalifikacji, opisanych w podstawie programowej kształcenia w zawodach. Egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie przeprowadzany jest w zakresie jednej kwalifikacji. Liczba egzaminów w danym zawodzie jest zależna od wyodrębnionych kwalifikacji, w praktyce będzie to jeden, dwa lub trzy egzaminy w jednym zawodzie. Egzamin składa się z dwóch części: pisemnej i praktycznej. Absolwent otrzymuje dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe. Powyższa forma oceny przeprowadzana jest

dla: uczniów zasadniczych szkół zawodowych i techników oraz uczniów (słuchaczy) szkół policealnych, absolwentów zasadniczych szkół zawodowych, techników i szkół policealnych, osób, które ukończyły kwalifikacyjny kurs zawodowy. Wszystkie sprawdziany i egzaminy są przeprowadzane przez specjalnie utworzone instytucje – 8 Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych, wspomaganych i nadzorowanych przez Centralną Komisję Egzaminacyjną.

2. REGULACJE PRAWNE SYSTEMU EDUKACJI I KONCEPCJA SZKOLNICTWA NA POZIOMIE PODSTAWOWYM W POROZUMIENIACH MIĘDZYNARODOWYCH ORAZ DOKUMENTACH EUROPEJSKICH, KRAJOWYCH I REGIONALNYCH

2.1. Dokumenty i porozumienia międzynarodowe

2.1.1. Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju

Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development), to porozumienie, które zostało przyjęte przez 193 państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych na Zgromadzeniu Ogólnym ONZ w Nowym Jorku we wrześniu 2015 r. Plan ten wymienia 17 celów i powiązanych z nimi 169 zadań, które odzwierciedlają trzy obszary zrównoważonego rozwoju, czyli gospodarczy, społeczny i środowiskowy. Jest to program definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym o bezprecedensowym znaczeniu i zakresie. Zgodnie z założeniami Agendy 2030 modernizacja powinna koncentrować się na zmniejszaniu i wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego aspektach, przy jednoczesnej realizacji celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Dla realizacji celów i zadań ukierunkowanych na wszystkie grupy społeczne konieczne jest całościowe traktowanie problemów środowiska, rozwoju gospodarczego i społecznego oraz niezbędna jest spójność we wdrażaniu odnowionych i zorientowanych na ludzi strategii gospodarczych. W ten sposób zdefiniowane cele i zadania mają wskazywać kierunek decyzji podejmowanych przez państwa – sygnatariuszy w ciągu najbliższych 15 lat. Polska, podpisując porozumienie, zadeklarowała realizację Agendy 2030 i komplementarność z nowym modelem rozwoju kraju sformułowanym w Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Powyższe wyzwania w skali globalnej dostrzegane są także przez Unię Europejską, która przyjęła w 2010 r. Strategię Europa 2020, w której zawarta jest wizja rozwoju opartego na fundamentach społecznej gospodarki rynkowej, charakteryzującej się stabilnym wzrostem gospodarczym z równoczesnym zapewnieniem wysokiego poziomu zatrudnienia, produktywności i spójności społecznej.

2.1.2. Europa 2020 – strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju

W celu konfrontacji z nowymi wyzwaniami, także w obszarze edukacji, Unia Europejska i jej państwa członkowskie zainicjowały w 2010 r. strategię na rzecz zrównoważonego wzrostu w kolejnym dziesięcioleciu – pod nazwą Europa 2020. Uwzględniono w niej zarówno wyzwania krótkoterminowe związane z kryzysem, jak i potrzebę przeprowadzenia reform strukturalnych niezbędnych w dostosowaniu gospodarki Europy do wymogów przyszłości za pomocą środków pobudzających wzrost gospodarczy. Unia Europejska wyznaczyła konkretny plan obejmujący pięć ambitnych celów – w zakresie zatrudnienia, innowacji, edukacji, włączenia społecznego oraz zmian klimatu i energii – które należy osiągnąć do 2020 r. Z punktu widzenia kształcenia istotnymi celami są:

- zagwarantowanie 75-procentowego poziomu zatrudnienia osób w wieku 20–64 lata,
- ograniczenie odsetka uczniów przedwcześnie kończących edukację do poziomu poniżej 4,5 proc., przy zwiększeniu odsetka osób w wieku 30–34 lat posiadających wyższe wykształcenie do co najmniej 45 proc.,
- zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym o 20 mln. Każde państwo UE przyjęło własne krajowe cele strategiczne w tych obszarach. Obszarom tym poświęcono siedem inicjatyw przewodnich, a edukacja wczesnoszkolna jest wymieniona np. w inicjatywach: • „Mobilna młodzież” – poprawienie rezultatów systemów kształcenia oraz ułatwianie młodym ludziom wejścia na rynek pracy. Służą temu m. in. programy studiów, kształcenia i szkolenia finansowane przez UE, jak również platformy pomagające młodym ludziom poszukującym pracy, znalezienie pracodawcy na terytorium UE. • „Europejski program walki z ubóstwem” – zagwarantowanie spójności społecznej i terytorialnej przez pomaganie osobom biednym i wykluczonym w uzyskaniu dostępu do rynku pracy i w aktywnym udziale w życiu społeczeństwa¹¹.

2.2. Dokumenty krajowe

2.2.1. Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).¹²

Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju została przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2017 roku i jest kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej uchwałą Rady Ministrów dnia 25 września 2012, zgodnie z wymogami Ustawy z dnia 06 grudnia 2016 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Głównym celem Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego

¹¹ Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. Komunikat Komisji, Bruksela, 3.3.2010 r.

¹² Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Warszawa 2017 r.

Rozwoju jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Cele szczegółowe to: I. trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną, II. rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, III. skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu. Cele te mają zostać osiągnięte poprzez konkretne działania w wyszczególnionych obszarach. W Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 wymienione zostały obszary, które mają zasadniczy wpływ na osiągnięcie celów Strategii. Wśród nich kluczowe znaczenie nadano Kapitałowi ludzkiemu i społecznemu. Podkreślono, że dotychczas obowiązująca Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 18 czerwca 2013 r. oraz wszystkie dotychczasowe strategie zostaną poddane rewizji i dostosowaniu do zapisów Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020¹³. Kapitał ludzki został zdefiniowany jako zasób wiedzy, umiejętności oraz potencjał zawarty w każdym człowieku i w społeczeństwie jako całości, określający zdolności do pracy, adaptacji do zmian w otoczeniu oraz możliwości tworzenia nowych rozwiązań. Rozwój i wzmocnienie kapitału ludzkiego następuje poprzez rozwijanie i poszerzanie kompetencji osób w taki sposób, aby były one zdolne do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym. Dla podniesienia jakości kapitału ludzkiego w Polsce kluczowe jest podjęcie działań m. in. w zakresie poprawy efektywności i jakości systemu edukacji formalnej oraz propagowanie, upowszechnianie i podnoszenie efektywności pozaformalnego zdobywania wiedzy we wszystkich grupach wiekowych. Jak zaznaczono w Strategii, równie ważna jest poprawa systemu opieki zdrowotnej, zwiększania dostępu do różnego rodzaju usług, poprawa materialnych i pozamaterialnych warunków życia, dbałość o stan środowiska naturalnego oraz tworzenie otoczenia sprzyjającego samorealizacji.

Wśród kierunków interwencji, ma zostać podjętych szereg działań, zarówno do 2020 roku, jak i do 2030 r., w celu lepszego dostosowania edukacji i uczenia się na potrzeby nowoczesnej gospodarki. Przeprowadzone m. in. w Polsce badania OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) wykazały, że istnieje dość duży problem zbyt niskich umiejętności ogólnych dotyczący około 20% dorosłych. W odniesieniu do umiejętności cyfrowych ten odsetek jest znacznie wyższy i według Eruostatu wynosi prawie 60% osób dorosłych, które nie posiadają podstawowych umiejętności cyfrowych¹⁴. W celu poprawy sytuacji i zniwelowania tych różnic na tle pozostałych krajów europejskich, koniecznym jest położenie nacisku na uczenie się przez całe życie, ale przede wszystkim podwyższenie poziomu i jakości nauczania w systemie formalnej edukacji, zwłaszcza na poziomie podstawowym oraz zapewnienie lepszego przygotowania uczniów do przyszłego zatrudnienia oferując im możliwość nabycia i doskonalenia umiejętności oraz kształcenia kompetencji kluczowych (matematyczno-przyrodniczych, ICT, językowych), przy

¹³ Ibidem str. 263.

¹⁴ Eurostat: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/isoc_sk_dskl_i

jednoczesnym preferowaniu postaw w zakresie kreatywności, innowacyjności, czy pracy zespołowej. Niezbędne staje się także stworzenie wiarygodnego i uniwersalnego systemu diagnozowania, porównywania i uzupełniania posiadanych kompetencji i kwalifikacji. System ten powinien mieć charakter publiczny oraz obejmować wszystkie formy kształcenia i uczenia się, a przede wszystkim koniecznością jest, aby pozostawał ściśle powiązany z gospodarką i oczekiwaniami pracodawców. Z założenia nie powinien jedynie odzwierciedlać obecnej sytuacji na rynku pracy, czyli popytu i podaży umiejętności danego typu, ale musi być zdolny do prawidłowego i wiarygodnego prognozowania przyszłych potrzeb w perspektywie nawet kilkunastoletniej, aby z odpowiednim wyprzedzeniem dostosowywać politykę państwa w zakresie szkolnictwa, kształcenia i szkolenia do potrzeb rynkowych w zakresie pracy.

2.2.2. Umowa partnerstwa¹⁵

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym kierunki interwencji w latach 2014-2020 trzech polityk unijnych w Polsce – Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybołówstwa. W grudniu 2015 roku nastąpiło jej uaktualnienie. Umowa partnerstwa precyzuje zakres wsparcia realizacji celów rozwojowych kraju funduszami WRS (Wspólne Ramy Strategiczne). Fundusze WRS będą realizowały cele rozwojowe określone w Strategii Rozwoju Kraju w ramach 3 obszarów:

- zwiększanie konkurencyjności gospodarki,
- poprawa spójności społecznej i terytorialnej,
- podnoszenie sprawności i efektywności państwa poprzez wszystkie 11 celów tematycznych wskazanych w projektach rozporządzeń UE. Wsparcie realizacji działań dotyczących edukacji będzie skoncentrowane na:
  - zwiększeniu dostępności i jakości edukacji na różnych poziomach, w tym przedszkolnej, w kontekście lepszego reagowania na potrzeby rynku pracy oraz zwiększania aktywności zawodowej;
  - zmniejszeniu poziomu zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym, które z jednej strony będzie koncentrować się na wsparciu aktywizacji społeczno-zawodowej, a z drugiej na zwiększaniu dostępu do usług grupom zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem, w tym na podniesieniu dostępności i jakości systemu wsparcia rodziny oraz świadczeń medycznych;
  - poprawie dostępności i jakości podstawowych usług i dóbr (edukacja, zdrowie, kultura, transport) na obszarach wiejskich o najniższym poziomie rozwoju;

2.2.3. Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020¹⁶

---

¹⁵ Programowanie perspektywy finansowej 2014–2020 – Umowa partnerstwa, projekt po zmianach wynikających z uzupełnienia zapisów o EFRM oraz po negocjacjach programów operacyjnych, Warszawa, grudzień 2015.

¹⁶ Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020, Kielce, lipiec 2013.

Poprzednia aktualizacja Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego, przeprowadzona w 2006 r., miała za zadanie uczynić z tego dokumentu dobrą podbudowę strategiczną dla programów operacyjnych realizowanych w regionie w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej 2007–2013. Obecny dokument jest wersją dostosowaną do nowych warunków i perspektyw nowego programowania 2014–2020. Materiałem wyjściowym dla opracowania zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 była wersja dokumentu przygotowana przez Zespoły eksperckie. SRWŚ 2020 zakłada realizację 6 celów strategicznych. Jeden z nich (cel strategiczny 1) dotyczy koncentracji na poprawie infrastruktury regionalnej. W celu szczegółowym 1.2 (Poprawa infrastruktury społecznej i usług publicznych, czyli wzrost kapitału społecznego, wsparcie zatrudnienia i wyższa jakość życia w regionie) autorzy kładą nacisk na poprawę infrastruktury społecznej i usług publicznych, czyli wzrost kapitału społecznego, wsparcie zatrudnienia i wyższą jakość życia w regionie. Cel strategiczny 3 mówi o koncentracji na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki regionu. Cel szczegółowy 3.1 (Sprzyjanie kumulowaniu kapitału ludzkiego, czyli zdrowi, kreatywni i wykształceni ludzie, jako podstawa myślenia o pomyślnej przyszłości) mówi o sprzyjaniu kumulowaniu kapitału ludzkiego, wspieraniu kreatywności i kontynuacji kształcenia, jako podstawie myślenia o pomyślnej przyszłości. W kontekście powyższego należy m. in. dążyć do utworzenia Specjalnej Strefy Demograficznej, jako instrumentu przeciwdziałania negatywnym tendencjom demograficznym. W ramach SSD przewiduje się działania kierowane przede wszystkim do rodzin, uwzględniające m. in.:

- tworzenie nowych oraz wsparcie istniejących miejsc pracy, poprawę systemu edukacji i opieki nad dziećmi oraz rozwój usług dla osób starszych;
- poprawę jakości kształcenia na wszystkich poziomach edukacji i wzrost prestiżu regionalnych uczelni;
- uczynienie ze sfery edukacji zasadniczego czynnika rozwoju regionu;
- wsparcie przemysłu twórczego oraz przedsiębiorczości w kulturze i edukacji;
- zwiększanie dostępności i jakości usług edukacyjnych (w tym edukacji przedszkolnej);

Strategia ujmuje temat edukacji w zakresie ogólnym.

3. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

Na terenie województwa świętokrzyskiego zostało wyznaczonych pięć tzw. obszarów strategicznej inwestycji (OSI). **To miejsca o szczególnym potencjale lub barierach rozwojowych, wymagające najpilniejszego wsparcia finansowego, co uwzględniono w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020.** Są to: Obszar Funkcjonalny Kielc, miasta północy regionu tracące swoje funkcje społeczno-gospodarcze (Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko-Kamienna), gminy skupione wokół Gór Świętokrzyskich, obszary wiejskie o najgorszym dostępie do

usług publicznych i obszar uzdrowiskowy (okolice Buska-Zdroju i Solca-Zdroju). Projekty w ramach OSI nie będą realizowane przez pojedyncze samorządy, ale ich partnerstwa.

Kielecki Obszar Funkcjonalny (KOF) powołano w styczniu 2014 r. Poza Kielcami w jego skład wchodzi gminy: Chęciny, Chmielnik, Daleszyce, Górnio, Masłów, Miedziana Góra, Morawica, Piekosów, Sitkówka-Nowiny, Strawczyn i Zagnańsk. Samorządy w ramach KOF mogą sięgać po środki z RPO m. in. w formule Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT). Zarezerwowano na ten cel 82 mln euro. Realizacja przedsięwzięć ma służyć podniesieniu konkurencyjności stolicy województwa świętokrzyskiego, przez zwiększenie integracji miasta z otaczającymi je gminami. W ramach ZIT ma być realizowana jedna inwestycja drogowa w Kielcach, dotycząca przebudowy ul. Zagnańskiej, ul. Witosa i budowy ich przebiegu do ul. Radomskiej (północno-wschodnia część miasta). Kolejnym planem jest budowa Centrum Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego - ośrodka kształcenia zawodowego, które powstanie w sąsiedztwie Kieleckiego Parku Technologicznego. W zamierzeniach jest także realizacja w gminach skupionych w Kieleckim Obszarze Funkcjonalnym projektów obejmujących termomodernizację budynków użyteczności publicznej, wymianę oświetlenia ulicznego na energooszczędne, modernizację zaniedbanych zbiorników wodnych dla celów rekreacyjnych oraz budowę i modernizację sieci ścieżek rowerowych. Władze miasta Kielce oceniły, że **idea ZIT jest dobra, by integrować teren obszaru funkcjonalnego Kielc, tym bardziej, że duża ilość kielczan wyprowadza się w okolice miasta.**

Innym dużym obszarem jest OSI dedykowany miastom północnej części regionu. Zaplanowano dla nich 59 mln euro. Na wsparcie mogą liczyć tam m. in. projekty z zakresu efektywności energetycznej, rewitalizacji, a także projekty miękkie dotyczące rozwoju kadr i firm, czy dotyczące szkolnictwa zawodowego. Początkiem współpracy samorządów Ostrowca, Skarżyska i Starachowic oraz tutejszych powiatów, związanej ze wspólnym aplikowaniem o środki unijne w ramach OSI, było zawarcie w październiku 2014 r., partnerskiego porozumienia "Trójmiasto nad Kamienną".

Ogółem w województwie świętokrzyskim z 14 powiatów w zasadzie wszystkie uwzględnione są w Obszarach Strategicznej Interwencji. W powiecie kieleckim funkcjonuje Kielecki Obszar Funkcjonalny obejmujący m. Kielce i 11 z 18 gmin. Kolejnych 5 gmin powiatu kieleckiego (Bodzentyn, Łągów, Łopuszno, Pierzchnica i Raków) zostało zaliczonych do obszaru o najgorszym dostępie do usług, a dodatkowo gminy Bodzentyn i Łągów do obszaru turystycznego Gór Świętokrzyskich. Ze 102 gmin województwa świętokrzyskiego 63 znalazło się w OSI.

4. SZKOLNICTWO PODSTAWOWE W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM

4.1. Liczba szkół podstawowych, uczniów, etatów w województwie świętokrzyskim

W Polsce roku szkolnym 2015/2016 działały 13 563 szkoły podstawowe (o 0,3% więcej niż przed rokiem), z tego w miastach 4 855 (o 1,9% więcej niż w roku poprzednim) i na wsi – 8 708 (o 0,6% mniej niż w roku poprzednim). W porównaniu do roku szkolnego 2003/2004 liczba szkół podstawowych na obszarach wiejskich zmniejszyła się o 1 762 (tj. o 16,8%). Jednostki samorządu terytorialnego prowadziły 86,2% szkół podstawowych, zaś jednostki sektora prywatnego 13,5% szkół (w miastach – 16,6%, na wsi – 11,8%). W szkołach tych kształciło się odpowiednio: 94,6% i 5,2% uczniów. Udział sektora prywatnego w liczbie prowadzonych szkół podstawowych systematycznie rośnie (w stosunku do roku poprzedniego wzrost ten wyniósł 1 pkt. proc.). Pozostałe szkoły prowadzone były przez jednostki administracji centralnej (rządowej) – 0,3%, i kształciło się w nich 0,2% uczniów. W roku szkolnym 2015/2016 do szkół podstawowych uczęszczało 2,5 mln uczniów (w stosunku do roku ubiegłego wzrost o 7,6 %), na wsi - 0,94 mln, zaś w miastach 1,53 mln uczniów (odpowiednio o 5,7% i 8,8% więcej w stosunku do poprzedniego roku szkolnego). Wzrost ten był związany z obowiązkiem szkolnym nałożonym na wszystkie dzieci 6-letnie od tego roku szkolnego, zatem do I klas obowiązkowo poszły wszystkie dzieci urodzone w 2009 roku oraz dzieci 7-letnie urodzone w drugiej połowie 2008 roku. Uczniowie szkół podstawowych w roku szkolnym 2015/2016 stanowili 47,7% całej zbiorowości osób objętych systemem szkolnym, podczas gdy w roku szkolnym 2003/2004 – 35,5%. W świetle danych demograficznych według stanu w dniu 31.XII.2015 r., współczynnik skolaryzacji netto dla szkół podstawowych (dzieci w wieku 6–12 lat) w roku szkolnym 2015/2016 wyniósł 93,3%, na obszarach wiejskich współczynnik ten wyniósł 80,2%, a jego niska wartość w powiązaniu z wysoką wartością analogicznego współczynnika skolaryzacji netto dla miasta (103,7%) jest spowodowana dowożeniem części uczniów z obszarów wiejskich do szkół w mieście. Zjawisko to jest powiązane z obserwowanym od lat trendem demograficznym polegającym na ubytku ludności na wiejskich obszarach peryferyjnych przy jednoczesnym silnym przyroście liczby mieszkańców wsi wokół największych miast. W roku szkolnym 2015/2016 średnia wielkość oddziału szkolnego w szkole podstawowej wyniosła 18 uczniów. Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) zlokalizowane na wsi charakteryzowały się korzystniejszą niż w mieście sytuacją pod względem liczebności oddziałów. Średnia liczba uczniów w oddziale w szkole wiejskiej wynosiła 15, podczas gdy w mieście 21. Przeciętna liczba uczniów przypadająca na nauczyciela wynosiła 13 (15 w mieście, zaś na wsi – 12). Na jedną szkołę podstawową przypadało 192 uczniów (w miastach – 360 i na wsi – 110)¹⁷.

¹⁷ „Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2015/2016”, Informacje i opracowania statystyczne, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2016.

W województwie świętokrzyskim w roku 2015 działało 564 (w 2014 r. 568) szkoły podstawowe, w których naukę pobierało 74 704 (w 2014 r. 70 900) uczniów¹⁸. Szkoły te dysponowały 6 009,28 (w 2014 r. 5 796,01) etatami nauczycielskimi, wliczając nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych. Na jedną szkołę w regionie przypadało średnio 10,65 nauczycieli i 132,45 uczniów. Na jednego nauczyciela przypadało średnio 12,43 uczniów. Dla porównania w Polsce w 2015 r. na jedną placówkę przypadało 13,37 nauczycieli i 182,95 uczniów, a na jednego nauczyciela 13,68 uczniów. Najniższa średnia liczba uczniów przypadających na jedną placówkę w 2015 r. była w powiecie opatowskim – 96,00, następnie kolejno w: pińczowskim – 96,78, sandomierskim – 104,62, jędrzejowskim – 108,65, kieleckim – 112,09, buskim – 120,31, kazimierskim – 121,31, starachowickim – 124,09, koneckim – 130,97, skarżyskim – 133,93, włoszczowskim – 135,23, staszowskim – 143,84, ostrowieckim – 170,44, a najwięcej uczniów – 300,57 przypadało na jedną szkołę w powiecie m. Kielce. Najwięcej placówek istnieje w powiatach: kieleckim (124 – 21,99% ogółu szkół w świętokrzyskim), jędrzejowskim (52 – 9,22%), sandomierskim (45 – 7,98 %), starachowickim (43 – 7,62 %). Najmniej natomiast w powiatach: kazimierskim (16 – ok. 2,84%), włoszczowskim (22 – 3,90%) i pińczowskim (23 – 4,08%). Najwięcej uczniów pobierało naukę w 2015 r. w powiecie kieleckim – 13 899 (18,61% wszystkich uczniów w wieku szkół podstawowych w województwie) i mieście Kielce – 11 121 (14,89%), a najmniej w powiecie kazimierskim – 1 941 (2,60%) i pińczowskim – 2 226 (2,98%).

Tabela 1. Liczba placówek i uczniów oraz średnia liczba uczniów na 1 placówkę w województwie świętokrzyskim w latach 2014-2015

Jednostka terytorialna	Szkoły podstawowe ogółem		Uczniowie		Średnia liczba uczniów na 1 placówkę w 2015 r.
	2014	2015	2014	2015	
POLSKA	13 525	13 560	2 306 077	2 480 777	182,95
ŚWIĘTOKRZYSKIE	568	564	70 900	74 704	132,45
Powiat buski	37	35	4 050	4 211	120,31
Powiat jędrzejowski	52	52	5 357	5 650	108,65
Powiat kazimierski	16	16	1 855	1 941	121,31
Powiat kielecki	125	124	13 249	13 899	112,09
Powiat konecki	36	37	4 611	4 846	130,97
Powiat opatowski	34	33	3 043	3 168	96,00
Powiat ostrowiecki	37	36	5 763	6 136	170,44
Powiat pińczowski	23	23	2 165	2 226	96,78
Powiat sandomierski	45	45	4 462	4 708	104,62
Powiat skarżyski	29	29	3 666	3 884	133,93
Powiat starachowicki	43	43	5 092	5 336	124,09
Powiat staszowski	33	32	4 342	4 603	143,84
Powiat włoszczowski	24	22	2 876	2 975	135,23
Powiat m. Kielce	34	37	10 369	11 121	300,57

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL.

¹⁸ Źródło: BDL

4.2. Wyniki sprawdzianu na zakończenie 6-ej klasy szkoły podstawowej w poszczególnych gminach

Celem egzaminów zewnętrznych jest obiektywne zbadanie poziomu wiedzy i umiejętności uczniów na zakończenie poszczególnych etapów kształcenia (po szkole podstawowej, gimnazjum (obecnie zniesione) i szkole ponadgimnazjalnej).

W Polsce sprawdzian dla uczniów klas szóstych w roku szkolnym 2014/2015 przeprowadzony został 1 kwietnia 2015 r. w 11 923 szkołach i wzięło w nim udział 337 002 uczniów w całym kraju¹⁹. Za poprawne wykonanie wszystkich zadań uczeń mógł otrzymać 41 punktów (21 punktów z języka polskiego i 20 punktów z matematyki). Podobnie jak w latach ubiegłych lepsze wyniki uzyskały dziewczęta – średnio 68% punktów przy średniej chłopców na poziomie 65%. Uczniowie ze szkół w miastach powyżej 100 tysięcy mieszkańców osiągnęli średni wynik wyższy od średnich wyników uczniów z pozostałych warstw. Różnica ta jest największa w odniesieniu do wyników szkół wiejskich. W 2015 roku statystyczny uczeń szkoły wiejskiej otrzymał średnio o 7 pkt. proc. mniej od uczniów w szkołach wielkomiejskich. Uczniowie szkół niepublicznych uzyskali średnio 79%, o 7 pkt. proc. więcej niż uczniowie szkół publicznych.

W Województwie Świętokrzyskim sprawdzian szóstoklasistów odbył się 05 kwietnia 2016 r. Przystąpiło do niego 11 052 uczniów spośród 11 128 zgłoszonych uczniów VI klasy szkoły podstawowej (99,3%). Pod kątem wyników sprawdzianu przebadano 102 gminy województwa. W skali powiatów w Województwie Świętokrzyskim potwierdza się zależność, że im większe miasto, tym lepsze wyniki sprawdzianu. Najlepsze średnie wyniki zarówno z języka polskiego, jak i z matematyki były w m. Kielce. Poza m. Kielce z języka polskiego sprawdzian wypadł najlepiej kolejno w powiatach: starachowickim, skarżyskim i ostrowieckim, natomiast z matematyki w powiatach: kazimierskim, koneckim i pińczowskim. **Najgorsze zaś wyniki ze sprawdzianu z języka polskiego były w powiatach: sandomierskim, opatowskim i kazimierskim, natomiast z matematyki w powiatach: sandomierskim, buskim i opatowski. Należy jednak zaznaczyć, że średnie wyniki w poszczególnych powiatach nie były wyjątkowo zróżnicowane.** Średnie wyniki z Części I sprawdzianu były najlepsze w m. Kielce, a następnie w powiatach: koneckim, kazimierskim i starachowickim, najgorsze zaś w powiatach: sandomierskim, opatowskim i buskim. Najwięcej także szkół z wysokim wynikiem było w powiecie kieleckim i w m. Kielce, zaś w powiecie buskim na stosunkowo znaczną liczbę zdających i 35 szkół podstawowych, nie było żadnej placówki z wysokim wynikiem sprawdzianu.

---

¹⁹ Ostatnie dostępne dane dla kraju z „Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2015/2016”, Informacje i opracowania statystyczne, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa, 2016.

Tabela 2. Wyniki Sprawdzianu 2016 - zestawienie zbiorcze powiatami

Powiat	Język polski		Matematyka		Część I								
	Średni wynik		Średni wynik		Średni wynik		Liczba zdających	Liczba uczniów z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem		
	w pkt.	w %	w pkt.	w %	w pkt.	w %		niskim	średnim	wysokim	niskim	średnim	wysokim
buski	13,71	68,5	9,70	48,5	23,41	58,5	645	177	387	81	8	17	0
jędrzejowski	13,74	68,7	10,24	51,2	23,98	60,0	784	196	466	122	11	29	6
kazimierski	13,65	68,2	11,24	56,2	24,89	62,2	291	64	175	52	0	12	3
kielecki	13,81	69,1	10,38	51,9	24,19	60,5	2045	528	1153	364	30	49	22
konecki	13,97	69,8	10,95	54,7	24,91	62,3	696	142	436	118	4	23	4
opatowski	13,47	67,4	9,76	48,8	23,23	58,1	502	152	280	70	9	13	4
ostrowiecki	14,01	70,0	9,89	49,4	23,90	59,7	870	226	512	132	9	15	6
pińczowski	13,77	68,8	10,57	52,9	24,34	60,9	313	72	191	50	5	8	4
sandomierski	13,39	67,0	9,50	47,5	22,90	57,2	770	244	410	116	11	22	6
skarżyski	14,01	70,1	10,23	51,1	24,24	60,6	542	134	317	91	7	13	4
starachowicki	14,23	71,2	10,41	52,0	24,64	61,6	771	182	457	132	3	22	9
staszowski	13,89	69,5	10,33	51,7	24,23	60,6	634	171	353	110	7	19	3
włoszczowski	13,76	68,8	10,01	50,0	23,77	59,4	423	111	253	59	4	13	3
m. Kielce	14,90	74,5	12,29	61,4	27,19	68,0	1560	273	802	485	1	9	17

Źródło: opublikowane wyniki sprawdzianu 2016 przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi.

Bardzo podobnie kształtuje się sytuacja w przypadku średnich wyników ze sprawdzianu z języka angielskiego, do którego przystępuje najwięcej uczniów. Najlepiej wyniki te wyglądają w m. Kielce, a następnie w powiatach: skarżyskim, ostrowieckim i starachowickim. Najgorzej zaś w powiatach: pińczowskim, sandomierskim i staszowskim.

Tabela 3. Wyniki Sprawdzianu 2016 - zestawienie zbiorcze powiatami

Powiat	Język angielski								
	Średni wynik		Liczba zdających	Liczba uczniów z wynikiem			Liczba szkół z wynikiem		
	w pkt.	w %		niskim	średnim	wysokim	niskim	średnim	wysokim
buski	26,18	65,4	645	190	349	106	8	16	1
jędrzejowski	26,33	65,8	784	226	436	122	15	29	2
kazimierski	26,91	67,3	291	78	161	52	1	14	0
kielecki	26,74	66,8	2048	574	1092	382	20	63	18
konecki	27,36	68,4	597	147	332	118	7	18	2
opatowski	26,04	65,1	471	150	224	77	8	14	2
ostrowiecki	27,91	69,8	853	200	476	177	3	24	2
pińczowski	25,57	63,9	313	104	163	46	8	9	0
sandomierski	25,79	64,5	770	246	395	129	19	18	2
skarżyski	28,65	71,6	541	118	274	149	4	11	9
starachowicki	27,58	69,0	770	191	424	155	6	22	6
staszowski	25,90	64,8	634	194	347	93	7	21	1
włoszczowski	26,20	65,5	409	114	233	62	5	13	2
m. Kielce	31,30	78,3	1555	214	752	589	0	12	15

Źródło: opublikowane wyniki sprawdzianu 2016 przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi.

Powiat buski

Mieszkańcy powiatu buskiego mają do dyspozycji 35 szkół podstawowych, w których w roku 2015 naukę pobierało 4 211 uczniów. Najwięcej uczniów było w gminie Busko-Zdrój – 1 884, co stanowiło 44,74% wszystkich dzieci uczęszczających do szkół podstawowych w powiecie, potem kolejno w Pacanowie – 10,38%, Stopnicy – 9,90%, w Tuczępach – 7,46%, w Wiślicy – 7,20%, w Nowym Korczynie – 7,12%, w Solcu-Zdroju – 6,89%, w Gnojnie – 6,32%. W roku 2016 najlepsze wyniki z I części sprawdzianu szóstoklasistów uzyskali uczniowie w gminie Tuczępy uzyskując średnią na poziomie 63,0 %, a najniższa średnia była w gminach Nowy Korczyn i Pacanów – 52,1%. Najwyższy wynik z części matematycznej odnotowano w gminie Wiślica – 53,1%, a najniższy w gminach Nowy Korczyn i Pacanów po 43,0%. Sprawdziany z języka angielskiego, natomiast, najwyższej zostały ocenione w gminie Tuczępy, gdzie średnia wynosiła 70,4%, a najniższą punktację uzyskali uczniowie z gminy Nowy Korczyn – 53,3%. Najlepiej przedstawia się sytuacja w gminie Tuczępy (drugi w powiecie wynik z matematyki – 52,5%, najwyższy wynik z języka polskiego – 73,4%, najwyższy z języka angielskiego – 70,4%). Gmina, w której wyniki były najniższe to gmina Nowy Korczyn. Gminy powiatu buskiego zaliczone do Obszaru Strategicznej Interwencji w zakresie najgorszego dostępu do usług to: Gnojno, Nowy Korczyn, Pacanów, Solec-Zdrój, Stopnica, Tuczępy i Wiślica. Wśród tych gmin słabe wyniki ze sprawdzianu odnotowano w gminie Nowy Korczyn i Pacanów, ale gmina Tuczępy osiągnęła najlepsze wyniki, podobnie, jak w gminie Wiślica z testu matematycznego. Należy informacyjnie wspomnieć, że gmina Busko-Zdrój wraz z miastem Busko-Zdrój i gmina Solec-Zdrój należą do Obszaru Strategicznej Interwencji jako obszar uzdrowiskowy.

Tabela 4. Liczba szkół, uczniów i wyniki Sprawdzianu 2016 końcowego w powiecie buskim

Jednostka terytorialna	Ogółem	Uczniowie	Język polski	Matematyka	Część 1	Język angielski
	2015		Średni wynik w 2016 r.			
	szkoły	osoby	w %	w %	w %	w %
Powiat buski	35	4 211	68,5	48,5	58,5	65,4
Busko-Zdrój	12	1 884	68,9	49,7	59,3	69,6
Gnojno	5	266	71,5	50,1	60,8	63,6
Nowy Korczyn	3	300	67,2	37,0	52,1	53,3
Pacanów	4	437	67,2	37,0	52,1	64,0
Solec-Zdrój	4	290	67,4	43,0	55,2	62,3
Stopnica	4	417	63,9	47,0	55,4	62,4
Tuczępy	3	314	73,4	52,5	63,0	70,4
Wiślica	2	303	68,7	53,1	60,9	59,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL i opublikowanych wyników sprawdzianu 2016 przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi.

Powiat jędrzejowski

W powiecie jędrzejowskim istnieją 52 szkoły podstawowe, w których uczy się 5 650 uczniów. Najwięcej uczniów jest w gminie Jędrzejów – 1 916, czyli 33,91% wszystkich uczniów w powiecie. Najmniejszy odsetek uczniów jest w gminie Słupia Jędrzejowska – 4,76%. Najwyższy wynik z części I sprawdzianu mieli uczniowie w gminie Jędrzejów – 62,5%, a najniższy w gminie Wodzisław – 53,6%. Język polski był najłatwiejszy dla uczniów z gmin Sędziszów, Jędrzejów i Słupia Jędrzejowska, gdzie średni wynik z tej części wynosił odpowiednio 72,8%, 70,5% i 70,1%. Najniższy wynik osiągnięto w gminie Imielno – 61,0%. Część matematyczna sprawiła najmniej trudności uczniom z gminy Oksa – 58,3%, a najwięcej kłopotów mieli z nią uczniowie z gminy Słupia Jędrzejowska – 44,2%. Sprawdzian z języka angielskiego najlepiej napisali uczniowie w gminie Jędrzejów – 71,4%, a najslabiej w gminie Wodzisław – 57,9%. W powiecie jędrzejowskim do Obszarów Strategicznej Interwencji z najgorszym dostępem do usług zaliczono gminy: Imielno, Małogoszcz, Nagłowice, Oksa, Słupia Jędrzejowska i Wodzisław. Słabe wyniki z końcowego egzaminu w szkole podstawowej odnotowano w gminie Imielno z części I sprawdzianu, z matematyki w Słupi Jędrzejowskiej, zaś z języka angielskiego w gminie Wodzisław. Natomiast uczniowie gminy Oksa należącej do OSI wykazali się najlepszymi wynikami z matematyki. Wsparcia w zakresie edukacji, na podstawie wyników ze sprawdzianu szóstoklasistów wymagają gminy Imielno, Słupia Jędrzejowska i Wodzisław.

Tabela 5. Liczba szkół, uczniów i wyniki Sprawdzianu 2016 końcowego w powiecie jędrzejowskim

Jednostka terytorialna	Ogółem	Uczniowie	Język polski	Matematyka	Część 1	Język angielski
	2015		Średni wynik w 2016 r.			
	szkoły	osoby	w %	w %	w %	w %
Powiat jędrzejowski	52	5 650	68,7	51,2	60,0	65,8
Imielno	3	276	61,0	51,4	56,2	63,4
Jędrzejów	16	1 916	70,5	54,5	62,5	71,4
Małogoszcz	6	826	68,4	51,4	59,9	64,6
Nagłowice	2	337	69,7	49,5	59,6	58,2
Oksa	2	317	62,7	58,3	60,5	67,1
Sędziszów	6	745	72,8	48,3	60,6	66,3
Słupia (Jędrzejowska)	3	269	70,1	44,2	57,2	60,7
Sobków	8	561	69,3	50,9	60,1	64,2
Wodzisław	6	403	62,5	44,8	53,6	57,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL i opublikowanych wyników sprawdzianu 2016 przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi.

Powiat kazimierski

W powiecie kazimierskim w 16 placówkach w roku 2015 uczyło się 1 941 uczniów, z czego najwięcej 48,12%, w gminie Kazimierza Wielka, a najmniej w gminie Opatowiec 8,86%. Najlepsze wyniki z części I sprawdzianu uzyskano w gminie Kazimierza Wielka – 64,9%, a najniższe w gminie Bejsce – 56,1%. Uczniowie z gminy Kazimierza Wielka napisali sprawdzian z języka polskiego z wynikiem średnim 73,5%, co dało tej gminie najlepszy rezultat ze wszystkich gmin. Najślabiej napisali uczniowie z gminy Bejsce – 59,0%. Z częścią matematyczną najlepiej poradzili sobie zdający w gminie Skalbmierz, uzyskując 59,2%, zaś najślabiej wypadli zdający w gminie Bejsce – 52,2%. W gminie Kazimierza Wielka uzyskano najwyższy wynik średni z języka angielskiego – 70,5%. Najślabszy wynik z tego języka odnotowano w gminie Bejsce – 61,3%. Najmniej korzystnie pod względem efektów w postaci wyników sprawdzianu kształtuje się sytuacja w gminie Bejsce, gdzie uzyskano najślabsze wyniki ze wszystkich części sprawdzianu. Najlepszą gminą okazała się gmina Kazimierza Wielka, ustępując jedynie wynikami z matematyki gminie Skalbmierz. W powiecie kazimierskim wszystkie gminy zostały włączone do Obszarów Strategicznej Interwencji w zakresie najgorszego dostępu do usług i niewątpliwie interwencja w zakresie edukacji konieczna jest w gminie Bejsce.

Tabela 6. Liczba szkół, uczniów i wyniki Sprawdzianu 2016 końcowego w powiecie kazimierskim

Jednostka terytorialna	Ogółem	Uczniowie	Język polski	Matematyka	Część 1	Język angielski
	2015		Średni wynik w 2016 r.			
	szkoły	osoby	w %	w %	w %	w %
Powiat kazimierski	16	1 941	68,2	56,2	62,2	67,3
Bejsce	2	203	59,0	53,2	56,1	61,3
Czarnocin	2	189	67,6	54,7	61,1	67,1
Kazimierza Wielka	8	934	73,5	56,2	64,9	70,5
Opatowiec	2	172	67,2	54,7	61,0	68,5
Skalbmierz	2	443	63,0	59,2	61,1	63,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL i opublikowanych wyników sprawdzianu 2016 przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi.

Powiat kielecki

W powiecie kieleckim w 2015 roku funkcjonowało 124 szkoły podstawowe, w których uczyło się 13 899 uczniów. Gminy, w których było najwięcej szkół to: Daleszyce – 11, Chęciny i Morawica – po 10. Najmniejsza ilość szkół była w gminach: Pierzchnica – 2, Miedziana Góra i Sitkówka-Nowiny – po 3. Najmniej uczniów miały gminy: Pierzchnica (334) i Raków (355). Największy odsetek uczniów w ogóle w powiecie odnotowano w gminach: Morawica – 8,76%, Piekoszów – 8,58%, Daleszyce – 7,73% i Górnio – 7,36%.

Najmniejszy procent uczniów był w gminach: Pierzchnica – 2,40%, Raków – 2,55%, Łagów – 3,22% i Masłów – 4,12%. Gminy, które cieszyły się najlepszymi wynikami z części I sprawdzianu to: Miedziana Góra z wynikiem średnim 67,8% i Górnio 65,9 % oraz z wynikiem niemal równym, gmina Pierzchnica 65,8% i Sitkówka-Nowiny – 65,3%. Uczniowie z tej ostatniej gminy najwyżej też napisali sprawdzian z języka polskiego – 74,9 %. Najslabiej wypadły szkoły w gminie Raków – 62,5% i Nowa Słupia 63,6%, które to gminy należą do Obszarów Strategicznej Interwencji w odniesieniu do najgorszego dostępu do usług publicznych. Gmina Miedziana Góra może się również pochwalić najwyższym wynikiem z matematyki – 65,2%, podobnie, jak gmina Górnio ze średnim wynikiem – 59,9%, w przeciwieństwie do gminy Raków, której rezultat wynosił 42,4% oraz gmina Bodzentyn z wynikiem 42,6%. Gminom tym brakuje do czołówki w tej dziedzinie ponad 20 p. p. Te ostatnie gminy należą do OSI z najgorszym dostępem do usług publicznych. Najlepszym wynikiem z języka angielskiego charakteryzowała się gmina Sitkówka-Nowiny – 76,6% oraz gminy Zagnańsk z 73,9% i Strawczyn z 73,4%, a najslabszym ponownie gmina Raków – 51,1%. Najkorzystniej prezentuje się sytuacja w gminach Miedziana Góra i Górnio z jednymi z najlepszych wyników ze wszystkich części sprawdzianu. Mniej optymistyczna sytuacja jest w gminie Raków, gdzie wyniki są najslabsze z każdej części sprawdzianu. W powiecie kieleckim do Obszaru Strategicznej Interwencji w ramach Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego zostały zaliczone gminy: Chęciny wraz z m. Chęciny, Chmielnik z miastem Chmielnik, Daleszyce z m. Daleszyce, Górnio, Masłów, Miedziana Góra, Morawica, Piekoszów, Sitkówka-Nowiny, Strawczyn i Zagnańsk. Dodatkowo kolejnych 5 gmin zostało zaliczonych do OSI jako mające najgorszy dostęp do usług publicznych: Bodzentyn, Łagów, Łopuszno, Pierzchnica i Raków, przy czym gmina Bodzentyn wraz z m. Bodzentyn została włączona do Obszaru Turystycznego Gór Świętokrzyskich. Niewątpliwie, oceniając przez pryzmat wyników ze sprawdzianu szóstoklasistów, interwencji i wsparcia potrzebują gminy Raków, Bodzentyn, czy Nowa Słupia.

Tabela 7. Liczba szkół, uczniów i wyniki Sprawdzianu 2016 końcowego w powiecie kieleckim

Jednostka terytorialna	Ogółem	Uczniowie	Język polski	Matematyka	Część 1	Język angielski
	2015		Średni wynik w 2016 r.			
	szkoły	osoby	w %	w %	w %	w %
Powiat kielecki	124	13 899	69,1	51,9	60,5	66,8
Bieliny	8	711	70,7	56,9	63,8	68,2
Bodzentyn	7	734	64,1	42,6	53,3	59,0
Chęciny	10	913	68,5	52,3	60,4	71,3
Chmielnik	6	718	69,7	50,4	60,0	64,8
Daleszyce	11	1 074	66,2	49,7	57,9	67,5
Górnio	8	1 023	71,8	59,9	65,9	67,8
Łagów	6	447	67,0	46,8	56,9	60,4
Łopuszno	6	600	68,4	43,9	56,2	62,6

Masłów	5	573	69,6	46,2	57,9	66,0
Miedziana Góra	3	684	70,4	65,2	67,8	74,4
Mniów	5	625	65,0	47,5	56,2	63,3
Morawica	10	1 218	71,1	54,9	63,0	68,7
Nowa Słupia	8	602	63,6	46,6	55,1	60,8
Piekoszów	8	1 193	70,5	49,6	60,0	66,4
Pierzchnica	2	334	73,9	57,7	65,8	60,3
Raków	5	355	62,5	42,4	52,5	51,1
Sitkówka-Nowiny	3	640	74,9	55,7	65,3	76,6
Strawczyn	7	749	72,3	56,3	64,3	73,4
Zagnańsk	6	706	69,9	54,6	62,2	73,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL i opublikowanych wyników sprawdzianu 2016 przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi.

Powiat konecki

Cały powiat dysponuje 37 szkołami z 4 846 uczniami. Najwięcej placówek znajduje się w gminie: Końskie – 12, Stąporków i Radoszyce – po 6, a najmniej, po dwie, w gminach: Fałków, Gowarczów, Ruda Maleniecka i Smyków. Gminą, w której jest najliczniejsza grupa uczniów, nieco ponad 2 tys. (42,74% wszystkich uczniów w powiecie), jest gmina Końskie. Na drugim miejscu plasuje się gmina Stąporków – 17,54%, a najniższy odsetek uczniów jest w gminie Ruda Maleniecka – 3,49%. Najwyższy wynik z części I sprawdzianu osiągnęli uczniowie w gminie Ruda Maleniecka – 71,0 %, a najniższy w gminie Gowarczów – 57,1%. Najwyższy poziom wiedzy z języka polskiego był w gminie Słupia Konecka – 74,7%, a najniższy w gminie Gowarczów – 62,9%. Matematyka natomiast sprawiła najmniej trudności uczniom w gminie Ruda Maleniecka – 72,2 %, a największe trudności z tym przedmiotem mieli uczniowie w gminie Gowarczów i Stąporków po 51,4%. Najlepszym wynikiem z języka angielskiego wykazała się gmina Smyków – 73,5%, a najniższym gmina Ruda Maleniecka – 58,8%. Język niemiecki zdawali uczniowie z trzech gmin w powiecie, przy czym w gminach Końskie i Radoszyce uczniowie zdawali obydwa te języki, zaś w gminie Gowarczów tylko język niemiecki. Najlepszy wynik z tego przedmiotu uzyskano w gminie Końskie – 68,7%, a najniższy w gminie Gowarczów – 46,93%, przy czym w gminie Końskie równie wysoki wynik uzyskali uczniowie zdający język angielski – drugie w powiecie z wynikiem średnim 71,4%. Generalnie najkorzystniejszymi wynikami wykazały się gminy Ruda Maleniecka (najlepszy wynik z matematyki i z części 1), Smyków (najlepszy wynik z języka angielskiego i drugi wynik z języka polskiego oraz Słupia Konecka (najlepszy wynik w powiecie z języka polskiego). Najsłabszą gminą okazała się gmina Gowarczów z najniższymi wynikami ze wszystkich testów w skali powiatu. W powiecie koneckim do Obszaru Strategicznej Interwencji w ramach najgorszego dostępu do usług należą gminy: Fałków, Gowarczów, Radoszyce, Ruda Maleniecka, Słupia Konecka, Smyków i Stąporków. Na płaszczyźnie edukacyjnej w związku z najniższymi wynikami potrzebują interwencji gminy Gowarczów i Stąporków.

Tabela 8. Liczba szkół, uczniów i wyniki Sprawdzianu 2016 końcowego w powiecie koneckim

Jednostka terytorialna	Ogółem	Uczniowie	Język polski	Matematyka	Część 1	Język angielski	Język niemiecki
	2015		Średni wynik w 2016 r.				
	szkoły	osoby	w %	w %	w %	w %	w %
Powiat konecki	37	4 846	69,8	54,7	62,3	68,4	
Fałków	2	293	71,0	55,4	63,2	69,3	
Gowarczów	2	314	62,9	51,4	57,1	-/-	46,93
Końskie	12	2 071	70,7	53,5	62,1	71,4	68,70
Radoszyce	6	677	70,3	58,4	64,3	69,7	62,60
Ruda Maleniecka	2	169	69,7	72,2	71,0	58,8	
Słupia Konecka	4	210	74,7	53,9	64,3	67,3	
Smyków	2	262	72,8	64,0	68,4	73,5	
Stąporków	6	850	67,2	51,4	59,3	60,3	

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL i opublikowanych wyników sprawdzianu 2016 przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi.

Powiat opatowski

Powiat opatowski dysponuje łącznie 33 szkołami z 3 168 uczniami. Gminą, w której jest największy odsetek uczniów w powiecie jest gmina Ożarów – 22,22%, a najmniej jest ich w gminie Wojciechowice – 6,88%. W gminie Sadowie z części I sprawdzianu uczniowie uzyskali najlepszy wynik w powiecie – 62,2%, a najslabiej zaprezentowała się w tym przedmiocie gmina Iwaniska – 52,8%. Gmina Sadowie uzyskała najwyższe wyniki z języka polskiego – 74,0%, a najniższe w tej dziedzinie uzyskała gmina Iwaniska – 62,5%. Najlepszy wynik z języka angielskiego zdobyła gmina Lipnik z wynikiem 71,3%, najslabszy natomiast był w gminie Iwaniska – 57,2%. Najwyższe wyniki z matematyki osiągnęła gmina Baćkowice z wynikiem średnim na poziomie 55,3%, najniższy zaś wynik był w gminie Iwaniska, gdzie uczniowie uzyskali średni wynik 43,1%. Ogólnie najbardziej korzystnie prezentuje się gmina Sadowie, gdzie uzyskano najlepszy wynik z języka polskiego i języka niemieckiego, który to język uczniowie z tej gminy zdawali, jako jedyni. W powiecie opatowskim, oprócz gminy Opatów, wszystkie pozostałe zostały zaliczone do Obszaru Strategicznej Interwencji w odniesieniu do najgorszego dostępu do usług. Na podstawie egzaminu szóstoklasistów, tym zakresie interwencja jest niezbędna w gminie Iwaniska.

Tabela 9. Liczba szkół, uczniów i wyniki Sprawdzianu 2016 końcowego w powiecie opatowskim

Jednostka terytorialna	Ogółem	Uczniowie	Język polski	Matematyka	Część 1	Język angielski	Język niemiecki
	2015		Średni wynik w 2016 r.				
	szkoły	osoby	w %	w %	w %	w %	w %

Powiat opatowski	33	3 168	67,4	48,8	58,1	65,1	
Baćkowice	4	332	67,8	55,3	61,6	62,7	
Iwaniska	5	440	62,5	43,1	52,8	57,2	
Lipnik	2	298	69,5	50,0	59,8	71,3	
Opatów	4	687	70,3	51,9	61,1	69,9	
Ożarów	6	704	65,6	45,8	55,7	64,6	
Sadowie	3	233	74,0	50,3	62,2	-/-	71,21
Tarłów	4	250	63,2	47,0	55,1	62,8	
Wojciechowice	4	218	70,0	51,1	60,6	66,7	

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL i opublikowanych wyników sprawdzianu 2016 przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi.

Powiat ostrowiecki

W powiecie ostrowieckim w roku 2015 znajdowało się 36 szkół podstawowych, w których kształcono 6 136 dzieci. Gross z nich, aż 61,67% uczyło się w samym Ostrowcu Świętokrzyskim, następnie w Bodzechowie – 13,01%, a najmniejszy procent uczniów był w gminie Ćmielów – 6,55%. Wyniki części I sprawdzianu były najbardziej pomyślne dla dzieci z gmin Waśniów – 69,2% i Bałtów – 62,9%, a najmniej dla uczniów z gminy Bodzechów – 58,4%. W Bałtowie i w Waśniowie odnotowano najwyższy wynik z języka polskiego – 73,8% i 73,3% odpowiednio, najniższy natomiast w gminie Bodzechów – 69,2%. Najlepiej napisano test z matematyki w gminie Waśniów na 65,1%. Najniższy wynik z tego przedmiotu uzyskano w gminie Bodzechów – 47,5%. Najwyższy wynik z języka angielskiego był w Ostrowcu Świętokrzyskim – 71,3%, a najniższy w Waśniowie – 65,8%. Najkorzystniejsza sytuacja, pomimo słabych wyników ze sprawdzianu językowego panuje w gminie Waśniów, gdzie uczniowie osiągnęli drugie miejsce z języka polskiego, pierwsze z matematyki i I części sprawdzianu oraz w Bałtowie, gdzie uczniowie osiągnęli pierwsze miejsce w powiecie z języka polskiego i drugie miejsce z matematyki oraz I części sprawdzianu. Najmniej korzystna sytuacja jest w gminie Bodzechów, gdzie był najniższy wynik z części I – 58,4%, z języka polskiego – 69,2% i z matematyki 47,5%. Do Obszaru Strategicznej Interwencji dotyczącej najgorszego dostępu do usług w powiecie ostrowieckim, z wyjątkiem miasta Ostrowca Świętokrzyskiego, zostały zaliczone wszystkie pozostałe gminy: Bałtów, Bodzechów, Ćmielów, Kunów i Waśniów, z których interwencji w zakresie edukacji potrzebują gminy Bodzechów i Waśniów.

Tabela 10. Liczba szkół, uczniów i wyniki Sprawdzianu 2016 końcowego w powiecie ostrowieckim

Jednostka terytorialna	Ogółem	Uczniowie	Język polski	Matematyka	Część 1	Język angielski
	2015		Średni wynik w 2016 r.			
	szkoły	osoby	w %	w %	w %	w %
Powiat ostrowiecki	36	6 136	70,0	49,4	59,7	69,8

m. Ostrowiec Świętokrzyski	16	3 784	69,7	48,0	58,8	71,3
Bałtów	2	187	73,8	52,0	62,9	67,0
Bodzechów	6	798	69,2	47,5	58,4	67,5
Ćmielów	2	402	70,6	48,4	59,5	66,8
Kunów	6	499	69,5	48,1	58,8	68,9
Waśniów	4	466	73,3	65,1	69,2	65,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL i opublikowanych wyników sprawdzianu 2016 przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi.

Powiat pińczowski

W powiecie pińczowskim w 23 szkołach podstawowych uczyło się w 2015 r. 2 226 dzieci. Największy odsetek uczniów jest w gminie Pińczów (53,10%), najmniej w gminie Złota (10,42%). Najwyższe wyniki z I części sprawdzianu uzyskano w gminie Pińczów – 64,8%, a najniższy w gminie Michałów – 53,3%. Zarówno język polski, jak i matematykę najlepiej napisali uczniowie z gminy Pińczów – 71,6% i 58,0% odpowiednio. Najniższe wyniki były z języka polskiego w gminie Michałów 63,1%, a z matematyki w gminie Działoszyce 41,5%. Język angielski także napisali najlepiej uczniowie z Pińczowa – 70,3%, zaś najgorzej w gminie Kije 54,1%. Najbardziej korzystna sytuacja panuje w gminie Pińczów, najmniej w gminach Michałów i Działoszyce. Z pięciu gmin w powiecie pińczowskim, trzy zostały ujęte w Obszarze Strategicznej Interwencji w odniesieniu do najgorszego dostępu do usług i są to gminy: Działoszyce, Michałów i Złota, z których, opierając się na wynikach ze sprawdzianu szóstoklasistów, należałoby objąć interwencją w zakresie edukacji gminy Michałów i Działoszyce.

Tabela 11. Liczba szkół, uczniów i wyniki Sprawdzianu 2016 końcowego w powiecie pińczowskim

Jednostka terytorialna	Ogółem	Uczniowie	Język polski	Matematyka	Część 1	Język angielski
	2015		Średni wynik w 2016 r.			
	szkoły	osoby	w %	w %	w %	w %
Powiat pińczowski	23	2 226	68,8	52,9	60,9	63,9
Działoszyce	3	250	67,6	41,5	54,6	59,8
Kije	3	264	69,4	53,3	61,3	54,1
Michałów	3	298	63,1	43,5	53,3	53,6
Pińczów	11	1 182	71,6	58,0	64,8	70,3
Złota	3	232	62,4	51,7	57,1	57,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL i opublikowanych wyników sprawdzianu 2016 przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi.

Powiat sandomierski

W 45 szkołach powiatu sandomierskiego uczy się 4 708 uczniów, z czego największy ich odsetek przypada na gminę Sandomierz – 30,50%. Drugie miejsce pod tym względem

zajmuje gmina Klimontów – 11,51%. Najmniej uczniów jest w gminie Wilczyce – 4,78%. Najwyższy wynik z części I sprawdzianu uzyskali uczniowie w gminie Dwikozy – 61,7%, a najniższy w gminie Klimontów – 52,1%. W tej ostatniej gminie odnotowano również najniższe w powiecie wyniki z języka polskiego – 61,5%, najwyższe zaś były wyniki w mieście Sandomierz. Z matematyki najlepiej wypadli uczniowie w gminie Wilczyce – 53,9%, najłabiej zaś w gminie Koprzywnica, osiągając 41,7%. Z języka angielskiego, podobnie, jak z języka polskiego, najlepsi byli uczniowie w mieście Sandomierz z notą 73,7%, najniższe zaś wyniki mieli uczniowie w gminie Zawichost - 53,6%. Najlepsza sytuacja panuje w gminie Sandomierz, gdzie wyniki uczniów były najlepsze z języka polskiego i angielskiego, na drugim miejscu byli z części I sprawdzianu, a z matematyki na czwartym miejscu w powiecie. Najgorzej przedstawiają się rezultaty gminy Klimontów z najłabszymi wynikami z języka polskiego i z części I sprawdzianu. Z 9 gmin w powiecie sandomierskim 7 zostało włączonych w Obszar Strategicznej Interwencji w zakresie najgorszego dostępu do usług i należą do nich gminy: Dwikozy, Klimontów, Koprzywnica, Łoniów, Obrazów, Samborzec i Wilczyce. W wyżej wymienionych gmin, na podstawie wyników ze sprawdzianu na koniec szkoły podstawowej, najbardziej potrzebują interwencji i wsparcia gminy Klimontów i Koprzywnica oraz Zawichost.

Tabela 12. Liczba szkół, uczniów i wyniki Sprawdzianu 2016 końcowego w powiecie sandomierskim

Jednostka terytorialna	Ogółem	Uczniowie	Język polski	Matematyka	Część 1	Język angielski
	2015		Średni wynik w 2016 r.			
	szkoły	osoby	w %	w %	w %	w %
Powiat sandomierski	45	4 708	67,0	47,5	57,2	64,5
m. Sandomierz	6	1 436	71,1	49,7	60,4	73,7
Dwikozy	8	499	70,7	52,7	61,7	71,2
Klimontów	5	542	61,5	42,7	52,1	59,0
Koprzywnica	4	401	67,4	41,7	54,6	55,7
Łoniów	5	516	63,4	42,8	53,1	60,7
Obrazów	4	352	63,3	43,4	53,3	57,7
Samborzec	6	479	65,0	48,0	56,5	59,8
Wilczyce	4	225	65,4	53,9	59,7	61,9
Zawichost	3	258	63,3	51,6	57,4	53,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL i opublikowanych wyników sprawdzianu 2016 przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi.

Powiat skarżyski

Na 29 szkół podstawowych w powiecie skarżyskim przypada 14 w mieście Skarżysko-Kamienna, gdzie uczęszcza 60,56% wszystkich uczniów z 3 884 w powiecie. Najmniej liczną gminą pod tym względem jest gmina Łączna – 8,60%. Najlepszy wynik na

sprawdzianie na zakończenie edukacji na poziomie podstawowym z części I uzyskano w mieście Skarżysko-Kamienna – 62,1%, a najslabszy w gminie Bliżyn – 52,7%. Z języka polskiego i z angielskiego czołowe miejsce zajęła gmina Suchedniów – 72,3% i 75,8% odpowiednio, najslabsze wyniki osiągnęli uczniowie w gminie Bliżyn zarówno z języka polskiego, jak i angielskiego, odpowiednio z wynikami 60,3% i 62,7%. Z matematyki najlepsi byli uczniowie z gminy m. Skarżysko-Kamienna z wynikiem 52,5%, najslabsi zaś byli w gminie Bliżyn osiągając 45,2%. Dlatego najlepiej ze sprawdzianu na poziomie podstawowym uplasowali się uczniowie ze szkół w gminie miasta Skarżysko-Kamienna, najslabiej natomiast uczniowie z gminy Bliżyn. Do Obszaru Strategicznej Interwencji w związku z najgorszym dostępem do usług w powiecie skarżyskim należy gmina Bliżyn, gdzie odnotowano najslabsze wyniki ze wszystkich części testu końcowego szóstoklasistów, co stwarza konieczność wsparcia w zakresie edukacji w tej gminie.

Tabela 13. Liczba szkół, uczniów i wyniki Sprawdzianu 2016 końcowego w powiecie skarżyskim

Jednostka terytorialna	Ogółem	Uczniowie	Język polski	Matematyka	Część 1	Język angielski
	2015		Średni wynik w 2016 r.			
	szkoły	osoby	w %	w %	w %	w %
Powiat skarżyski	29	3 884	70,1	51,1	60,6	71,6
m. Skarżysko-Kamienna	14	2 352	71,8	52,5	62,1	72,0
Bliżyn	4	353	60,3	45,2	52,7	62,7
Łączna	3	334	67,2	55,9	61,5	71,0
Skarżysko Kościelne	5	337	66,9	49,3	58,1	72,9
Suchedniów	3	508	72,3	48,1	60,2	75,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL i opublikowanych wyników sprawdzianu 2016 przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi.

Powiat starachowicki

W powiecie starachowickim funkcjonuje 43 szkoły z 5 336 uczniami, z czego 10 w gminie miasto Starachowice, gdzie uczy się 2 687 uczniów, co stanowi 50,36% wszystkich uczniów w powiecie. Drugie miejsce pod tym względem zajmuje gmina Pawłów – 20,61%, zaś najmniej liczną jest gmina Wąchock – 6,65%. Najwyższy wynik z części I w powiecie uzyskano w gminie Brody – 63,8%, tuż przed gminą Pawłów 63,4%, a najslabszy w gminie miasto Starachowice 60,2%. Z języka angielskiego najwyższy wynik odnotowano w gminie Mirzec – 70,9% w niewielkim stopniu wyprzedzając gminę Starachowice, gdzie osiągnięto wynik 70,5%. Najniższy wynik był w gminie Pawłów – 65,5%. W gminie miasta Starachowice uczniowie zdawali także, jako jedyni w powiecie język niemiecki, z którego wynik osiągnął poziom 55,0%. Najwyższe wyniki z języka polskiego osiągnęli uczniowie w gminie Pawłów – 73,7%, najniższe zaś w gminie Wąchock. Testy z matematyki najlepiej

wypadły w gminie Brody – 56,6%, najslabiej w gminie miasta Starachowice – 49,9%. Najbardziej korzystna sytuacja pod względem zdawalności panuje w gminie Pawłów, gdzie najwyższe wyniki osiągnięto z języka polskiego, drugie miejsce w powiecie z części I, ale najniższe z języka angielskiego. Najmniej pozytywna sytuacja jest w gminie Wąchock, gdzie najslabsze wyniki były z języka polskiego, ale także niezbyt wysokie (drugie miejsce od końca) z części I. Wśród pięciu gmin powiatu starachowickiego, dwie zostały włączone do Obszaru Strategicznej Interwencji w odniesieniu do najgorszego dostępu do usług i są to gminy: Mirzec i Wąchock, z których gmina Wąchock niewątpliwie potrzebuje wsparcia w zakresie edukacji.

Tabela 14. Liczba szkół, uczniów i wyniki Sprawdzianu 2016 końcowego w powiecie starachowickim

Jednostka terytorialna	Ogółem	Uczniowie	Język polski	Matematyka	Część I	Język angielski	Język niemiecki
	2015		Średni wynik w 2016 r.				
	szkoły	osoby	w %	w %	w %	w %	w %
Powiat starachowicki	43	5 336	71,2	52,0	61,6	69,0	
m. Starachowice	10	2 687	70,4	49,9	60,2	70,5	55,0
Brody	10	629	70,9	56,6	63,8	68,9	
Mirzec	8	565	72,7	54,2	63,4	70,9	
Pawłów	12	1 100	73,7	53,3	63,5	65,5	
Wąchock	3	355	67,9	53,7	60,8	66,3	

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL i opublikowanych wyników sprawdzianu 2016 przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi.

Powiat staszowski

Spośród 4 603 uczniów w 32 szkołach powiatu 35,76% uczy się w gminie Staszów w 10 szkołach podstawowych. Na drugim miejscu w tym zakresie plasuje się gmina Połaniec – 18,16%. Najmniejsza liczba uczniów jest w gminie Oleśnica – 4,50%. Najwyższy wynik z części I odnotowano w gminie Oleśnica – 65,6%. W gminie tej był też najwyższy rezultat z języka polskiego – 73,1%. Gmina Połaniec zanotowała najslabszy wynik z części I – 54,7%, a także z języka polskiego – 65,9%. Z matematyki najwyżej uplasowała się gmina Oleśnica – 58,1%, najniżej zaś gmina Połaniec – 43,4%. Najniższy wynik z języka angielskiego był w gminie Osiek – 56,8%. Sprawdzian z języka angielskiego najlepiej zdali dzieci z gminy Rytwiany – 68,3%. Najkorzystniejsza sytuacja rysuje się w gminie Oleśnica, gdzie uczniowie byli najlepsi w powiecie z części I, z języka polskiego i z matematyki. Najmniej korzystnie przedstawia się tu sytuacja w gminie Połaniec, gdzie najslabiej wyglądają wyniki z języka polskiego, matematyki i z części I. W powiecie staszowskim spośród ośmiu gmin, trzy zostały zaliczone do Obszarów Strategicznej Interwencji w odniesieniu do najgorszego dostępu do usług i są to gminy: Oleśnica, Osiek i Szydłów. Opierając się na podstawie wyników ze

sprawdzianu szóstoklasistów interwencją powinna być objęta gmina Osiek w zakresie edukacji, zwłaszcza językowej, ale także gmina Połaniec nie zaliczona do OSI.

Tabela 15. Liczba szkół, uczniów i wyniki Sprawdzianu 2016 końcowego w powiecie staszowskim

Jednostka terytorialna	Ogółem	Uczniowie	Język polski	Matematyka	Część 1	Język angielski
	2015		Średni wynik w 2016 r.			
	szkoly	osoby	w %	w %	w %	w %
Powiat staszowski	32	4 603	69,5	51,7	60,6	64,8
Bogoria	4	538	69,7	56,3	63,0	62,7
Łubnice	4	240	70,6	54,3	62,4	61,8
Oleśnica	1	207	73,1	58,1	65,6	61,9
Osiek	5	491	68,8	44,7	56,7	56,8
Połaniec	3	836	65,9	43,4	54,7	65,2
Rytwiany	3	396	70,0	57,2	63,6	68,3
Staszów	10	1 646	70,7	53,7	62,2	67,4
Szydłów	2	249	69,3	51,1	60,2	65,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL i opublikowanych wyników sprawdzianu 2016 przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi.

Powiat włoszczowski

Do 22 szkół podstawowych w powiecie włoszczowskim uczęszcza 2 975 uczniów, z czego 1 241 uczniów stanowiących 41,75% przypada na gminę Włoszczowa. Na drugim miejscu plasuje się gmina Krasocin – 26,59%. Najmniejszy odsetek uczniów jest w gminie Moskorzew, tylko 146, co stanowi 4,91%. Najwyższy rezultat z części I odnotowano w gminie Kluczewsko – 70,5%, najniższy zaś w gminie Moskorzew – 52,7%. Z matematyki najwyższy był wynik także w gminie Kluczewsko – 66,6%, natomiast najniższy w gminie Radków – 42,7%. Język angielski najlepiej napisali również uczniowie z gminy Kluczewsko osiągając 70,8%, a najgorsze z gminy Secemin – 54,8%. W gminie Krasocin jako jedynej w powiecie zdawano sprawdzian z języka niemieckiego ze średnim wynikiem 55,0%. Z języka polskiego najlepsze wyniki osiągnęli uczniowie znów w gminie Kluczewsko z wynikiem 74,3%, najgorsze w gminie Moskorzew – 61,7%. Najkorzystniejszą sytuacją przedstawia się w gminie Kluczewsko z najlepszym rezultatem w powiecie ze wszystkich członków sprawdzianu, a najmniej korzystną w gminie Moskorzew, gdzie odnotowano najniższy wynik z języka polskiego i części I, przedostatni z języka angielskiego oraz drugi od końca z matematyki. W powiecie włoszczowskim z sześciu gmin, cztery zostały ujęte w Obszarze Strategicznej Interwencji w zakresie najgorszego dostępu do usług i są to gminy: Kluczewsko, Moskorzew, Radków i Secemin. Spośród wymienionych gmin, na podstawie wyników z egzaminu końcowego w szkole podstawowej interwencji i wsparcia w zakresie edukacji potrzebują gminy Moskorzew, Radków i Secemin.

Tabela 16. Liczba szkół, uczniów i wyniki Sprawdzianu 2016 końcowego w powiecie włoszczowskim

Jednostka terytorialna	Ogółem	Uczniowie	Język polski	Matematyka	Część 1	Język angielski	Język niemiecki
	2015		Średni wynik w 2016 r.				
	szkoły	osoby	w %	w %	w %	w %	w %
Powiat włoszczowski	22	2 975	68,8	50,0	59,4	65,5	
Kluczewsko	3	389	74,3	66,6	70,5	70,8	
Krasocin	7	791	71,6	50,4	61,0	65,9	55,0
Moskorzew	2	146	61,7	43,8	52,7	57,0	
Radków	1	153	65,4	42,7	54,0	69,0	
Secemin	2	254	64,9	51,9	58,4	54,8	
Włoszczowa	7	1 242	66,8	44,9	55,8	66,5	

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL i opublikowanych wyników sprawdzianu 2016 przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi.

Powiat m. Kielce

W Kielcach funkcjonuje 37 szkół podstawowych, do których uczęszcza 11 121 uczniów. W roku 2016 szóstoklasiści napisali część I sprawdzianu na poziomie 68,0%, język angielski na 78,3%, a język niemiecki aż na 93,0 %. Wyniki z języka polskiego osiągnęły 74,5%, a z matematyki 61,4%.

Tabela 17. Liczba szkół, uczniów i wyniki Sprawdzianu 2016 końcowego w powiecie miasta Kielce

Jednostka terytorialna	Ogółem	Uczniowie	Język polski	Matematyka	Część 1	Język angielski	Język niemiecki
	2015		Średni wynik w 2016 r.				
	szkoły	osoby	w %	w %	w %	w %	w %
Powiat m. Kielce	37	11 121	74,5	61,4	68,0	78,3	93,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL i opublikowanych wyników sprawdzianu 2016 przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi.

5. WNIOSKI

Niniejsza analiza została przeprowadzona w zasadzie i głównie w oparciu o wyniki edukacyjne mierzone na podstawie wyników egzaminów zewnętrznych, czyli sprawdzianu szóstoklasistów. **Rezultaty uczniów z tego sprawdzianu stanowią wymierny wskaźnik osiągnięć, będący prawdopodobnie najbardziej wiarygodną i obrazową metodą.** Równoległą metodą jest wskaźnik Edukacyjnej Wartości Dodanej, która stanowi zestaw technik statystycznych pozwalających zmierzyć wkład szkoły w wyniki nauczania. By można ją zastosować i opierać się na niej, niezbędne są wyniki przynajmniej dwóch pomiarów osiągnięć szkolnych: na początku nauki w danej szkole i na jej zakończenie. W szkołach podstawowych w Polsce nie istnieje system takich pomiarów na początku nauki w szkole podstawowej, czy na koniec etapu przedszkolnego. Polski system egzaminacyjny dostarcza danych do wyliczania EWD dla gimnazjów (sprawdzian w klasie VI szkoły podstawowej, jako miara na wejściu, egzamin gimnazjalny, jako miara na wyjściu) oraz szkół maturalnych (egzamin gimnazjalny, jako miara na wejściu, egzamin maturalny jako miara na wyjściu)²⁰. System ten nie przewiduje wyliczania danych do EWD w szkole podstawowej. Stąd w niniejszej analizie bazowymi danymi były wyniki sprawdzianu szóstoklasistów, choć nie obrazują one w pełni osiągnięć uczniów. Wskaźniki EWD należy traktować, jako ważną informację zwrotną dla szkoły, ale informację wspierającą podejmowanie decyzji o kierunkach rozwoju danej placówki. Nadrzędnym celem jest, by każda szkoła bardzo dobrze uczyła oraz by to, do której szkoły uczęszcza uczeń, nie wyznaczało jego szans na dobre wykształcenie. Jednolite testy sprawdzające wiedzę pozwalają spojrzeć dyrektorom szkół, nauczycielom, wizytatorom oraz samorządom na wyniki nauczania w szerokiej perspektywie. Wyniki egzaminacyjne uczniów zależą od wielu czynników niezależnych od szkoły, w której uczyli się na danym etapie edukacyjnym, przede wszystkim od uprzednich osiągnięć. Potrzebujemy zatem dobrej miary postępu poczynionego przez uczniów podczas nauki w danej szkole.

Szkoły podstawowe i uczniowie

W województwie świętokrzyskim w roku 2015, w 14 powiatach funkcjonowało 564 szkoły podstawowe, gdzie uczeźszczało 74 704 uczniów. Rok ten zaznaczył się w oświacie wzrostem liczby uczniów uczęszczających do szkół podstawowych w porównaniu z rokiem 2014, choć było o 4 szkoły mniej w roku 2015. Należy to tłumaczyć po części bardzo niewielkim wzrostem liczby dzieci, ale przede wszystkim rozpoczęciem obowiązywania ustawy o obowiązku szkolnym od sześciu lat, zgodnie z którą, datą

---

²⁰ <http://ewd.edu.pl/> dostęp dn.06.03.2017 r.

wprowadzenia obowiązku szkolnego dla 6-latków był 1 września 2014 roku. **W roku 2015 liczba dzieci w szkołach podstawowych zwiększyła się o 5,09% względem roku 2014. Podobny wzrost odnotowano we wszystkich powiatach województwa świętokrzyskiego oprócz powiatu kieleckiego.**

Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów

Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w województwie nie pozostają jednolite z poszczególnych części i przedmiotów. Zwykle, choć nie zawsze, w gminie, gdzie były słabe rezultaty z jednego przedmiotu bądź części, z pozostałych także nie osiągały wysokich poziomów. **Najniższe wyniki z części I w województwie świętokrzyskim odnotowały m. in. takie gminy, jak:**

- Nowy Korczyn powiat buski – 52,1%,
- Klimontów powiat sandomierski – 52,1%,
- Moskorzew powiat włoszczowski – 52,7%,
- Bliżyn powiat skarżyski – 52,7%,
- Iwaniska powiat opatowski – 52,8%,
- Bodzentyn powiat kielecki – 53,3%,
- Wodzisław powiat jędrzejowski – 53,6%.

Średni wynik z części I w województwie, obliczony na podstawie danych przesłanych przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi w roku 2016 wyniósł 59,86%. Ogółem gmin, osiągających wyniki poniżej średniej procentowej (59,86%) jest w województwie świętokrzyskim 45. Powiaty, w których występuje najwięcej gmin z wynikami poniżej średniej to:

- powiat sandomierski – 7 gmin, co daje prawie 78% gmin w powiecie,
- powiat kielecki – 7 gmin, co stanowi bez mała 37% gmin w powiecie,
- buski – 5 gmin, co daje 62,5% gmin powiecie,
- powiaty jędrzejowski, opatowski, ostrowiecki i włoszczowski – po 4 gminy, co oznacza prawie 67% gmin w powiecie ostrowieckim i włoszczowskim, a połowę lub bez mała połowę w powiecie opatowskim (50%) i jędrzejowskim (44%).

Średni wynik z części II z języków w województwie, obliczony na podstawie danych przesłanych przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi w roku 2016 wyniósł 65,71%. Gminy, które uzyskały poniżej tej średniej procentowej z części II zostały zakwalifikowane do tych o niższych lub najniższych wynikach. Zaliczyć należy do nich m. in. gminy:

- Raków, powiat kielecki – 51,1%,
- Nowy Korczyn, powiat buski – 53,3%,
- Michałów, powiat pińczowski – 53,6%,

- Zawichost, powiat sandomierski – 53,6%,
- Secemin, powiat włoszczowski – 54,8%,
- Osiek, powiat staszowski – 56,8%,
- Iwaniska, powiat opatowski – 57,2%.

Ogółem, gmin osiągających wyniki poniżej 65,71%% z części II było w województwie świętokrzyskim 50. Powiaty, w których występuje najwięcej gmin z wynikami poniżej średniej procentowej:

- powiat sandomierski – 7 gmin, co oznacza niemal 90% (87,5%) gmin w sandomierskim,
- powiat kielecki – 9 gmin, co stanowi powyżej 47% gmin w powiecie,
- powiat buski, jędrzejowski i staszowski – 6 gmin, co oznacza 75% gmin w powiecie buskim i staszowskim oraz 66,67% gmin powiatu jędrzejowskiego.

Średni wynik procentowy ze sprawdzianu z matematyki w województwie, obliczony na podstawie danych przesłanych przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi w roku 2016 wyniósł 51,27%. **Najniższy wynik w całym województwie był w gminie Nowy Korczyn, powiat buski, tylko z wynikiem 37%.** Pozostałe gminy, które uzyskały najniższe wyniki średniej procentowej z matematyki, to m. in. gminy:

- Działoszyce, powiat pińczowski – 41,5%,
- Koprzywnica, powiat sandomierski – 41,7%,
- Raków, powiat kielecki – 42,4%,
- Bodzentyn, powiat kielecki – 42,6%,
- Iwaniska, powiat opatowski – 43,1%,
- Łopuszno, powiat kielecki – 43,9%,

Ogółem, ze sprawdzianu z matematyki były słabe wyniki, niewiele wyższe niż połowa średniej. W województwie było 50 gmin osiągających wyniki poniżej 51,27%%. Powiaty, w których występuje najwięcej gmin z wynikami poniżej średniej procentowej to:

- powiat sandomierski, buski i opatowski – po 6 gmin, co oznacza niemal 67% (66,67%) gmin w sandomierskim, 75% gmin w buskim i opatowskim.

Średni wynik procentowy sprawdzianu z języka polskiego w województwie świętokrzyskim, obliczony na podstawie danych przesłanych przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łodzi w roku 2016 wyniósł 68,43%. **Gminy, które uzyskały poniżej tej średniej procentowej z języka polskiego zostały zakwalifikowane do tych o niższych lub najniższych wynikach.** Zaliczyć należy do nich m. in. gminy:

- Bejsce, powiat kazimierski – 59,%,
- Bliżyn, powiat skarżyski – 60,3%,
- Imielno, powiat jędrzejowski – 61,0%,
- Klimontów, powiat sandomierski – 61,5%,
- Moskorzew, powiat włoszczowski – 61,7%,

- Złota, powiat pińczowski – 62,4%.

Ogółem, ze sprawdzianu z języka polskiego były najlepsze wyniki w odniesieniu do pozostałych części egzaminu szóstoklasistów W województwie było 43 gminy osiągające wyniki poniżej 68,43%. Powiaty, w których występuje najwięcej gmin z wynikami poniżej średniej procentowej to:

- powiat sandomierski – 8 z 9 gmin, co oznacza niewiele poniżej 90% gmin w powiecie,
- powiat kazimierski – 4 z 5 gmin, co stanowi 80% gmin powiatu,
- powiat włoszczowski – 4 gminy, co oznacza niemal 67% (66,67%) gmin w powiecie,
- powiaty pińczowski i skarżyski – po 3 gminy, co oznacza w obu przypadkach 60% gmin w obydwu powiatach.

Ze 102 gmin województwa świętokrzyskiego aż 63 znalazło się w tzw. Obszarach Strategicznej Interwencji w zakresie najgorszego dostępu do usług. Na terenie regionu zostało wyznaczonych pięć takich obszarów (OSI), wymagających pilnie wsparcia finansowego, co uwzględniono w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020. Są to: Obszar Funkcjonalny Kielc, miasta północy regionu tracące swoje funkcje społeczno-gospodarcze (Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko-Kamienna), gminy skupione wokół Gór Świętokrzyskich, obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych i obszar uzdrowiskowy (okolice Buska-Zdroju i Solca-Zdroju). **Ogromna większość przebadanych szkół podstawowych w gminach, pod względem wyników zewnętrznych egzaminów, w bardzo wysokim stopniu potrzebuje finansowego wsparcia i interwencji, szczególnie w zakresie kształcenia kluczowych kompetencji matematyczno-przyrodniczych i językowych.** Udowadniają to często bardzo słabe wyniki z poszczególnych części testu, zwłaszcza matematycznej, czy przyrodniczej.

Reasumując, na podstawie wyników ze sprawdzianu szóstoklasistów w roku 2016, który był ostatnim po zmianach w systemie oświaty, w przeważającej liczbie gmin z obszarów wiejskich zaobserwować można niski poziom zarówno z matematyki, jak i z języków obcych, w szczególności, z języka angielskiego, który zdawany był w zasadzie w każdej gminie, z niewielu wyjątkami, gdzie zdawano język niemiecki. Brak jest także szerokiej oferty w zakresie możliwości wyboru innych języków europejskich, równie popularnych (francuski, hiszpański, rosyjski, włoski). **W niniejszej analizie odnotowano ogólną zależność – wyższy poziom wyników sprawdzianu w dużych (powiat m. Kielce) i większych ośrodkach miejskich, niższy zaś w ośrodkach mniejszych, czy na terenach wiejskich. Oznacza to konieczność objęcia szczególnym wsparciem obszarów wiejskich, położonych dalej od centrów miejskich, ze szczególnym uwzględnieniem przedmiotów kształcących kompetencje kluczowe, takie jak: matematyczno-przyrodnicze, czy językowe. Należy przy tym położyć duży nacisk na rozwój postaw i umiejętności w zakresie kreatywności, innowacyjności oraz pracy zespołowej.**

6. BIBLIOGRAFIA

1. <https://pl.wikipedia.org/wiki/Edukacja>
2. Edukacja: jest w niej ukryty skarb, Raport dla UNESCO Międzynarodowej Komisji do Spraw Edukacji dla XXI wieku pod przewodnictwem Jacques'a Delorsa, http://www.unesco.pl/fileadmin/user_upload/pdf/4_Filary_Raport_Delorsa.pdf
3. „Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2015/2016”, GUS, Warszawa, 2016.
4. BDL
5. Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu. Komunikat Komisji, Bruksela, 3.3.2010 r.
6. Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Warszawa 2017 r.
7. Eurostat: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/isoc_sk_dskl_i
8. Programowanie perspektywy finansowej 2014–2020 – Umowa partnerstwa, projekt po zmianach wynikających z uzupełnienia zapisów o EFRM oraz po negocjacjach programów operacyjnych, Warszawa, grudzień 2015.
9. Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020, Kielce, lipiec 2013.
10. <http://ewd.edu.pl/> dostęp dn.06.03.2017 r.

Sporządziła: Ewa Eljasz
Kielce, dn. 29.05.2017 r.